

चैतलाल महर्जन

चोमा: घ:या अंगलय शथे थलभारा तात घा:सा सीमुंका थ:त दइ धइगु जनविश्वास

पेज ३ य

नेवा: तयगु उत्थान हे जिमिगु लक्ष्य

- हलिं नेवा: दबूया न्वकू

पेज २ य

संस्कृति धर्यागु शथे हे ख: ला ?

- लक्ष्मण राजवंशी

पेज ४ य

सचिहर्द न्हयो नेपा: त्वा तावंगह नेवा:

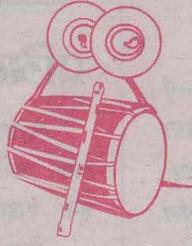
- कुमार रञ्जित

पेज ७ य

दबू प्याखंया तमावंगु परम्परा

- विजयरत्न असंबरे

नेवाः सन्देश

Newa Sandesh National Weekly बा:बो

नेवा: सन्देश • ढँ १ • ल्या: २ • ने.सं. ११३२ कछलाश्व द्वावशी • ई.सं २०११ Nov. ७ • वि.सं. २०६८ कार्तिक २१ सोमवा: • Newa Sandesh • मू: ८/-

शान्ति व संविधानया नितिं त्याग

नेवा: सन्देश, यँ

जनताया जनमतं त्याना: व:गु त:धंगु पार्टीया मुख्य शक्ति जनमुक्ती सेनायात आत्मसर्मपण याकूगु धइगु स: श्वयाचंगु इलय म्हिग: भ्याल्टुड डाँडाया चंगु चौथो डिभिजन मुख्यालयया जनमुक्ति सेनाया दुज: पिस देशय निकास विइत शान्ति व संविधानया नितिं थ:पिनिगु त:धंगु त्याग जूगु धयादीगु दु ।

हाकूगु धवाँय क्यनेत ख्याच: ब्यूगु ख: । छुन्ट्यो जक जूगु एनेकपा (माओवादी), नेपाली कांग्रेस, एमाले व संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चानाप या:गु ७ गू बुंदाया सहमत ता:ई न्ह्य:निसें देय अनिर्णयया वन्दी लानाचंगुलिं देय व जनताया नितिं जूगु थुगु सहमत प्रति पूर्णरूपं सहमत जूगु खँ न्ह्यथनात:गु दु । म्हिग: नं पार्टीया हे आदेशं जनयुद्ध वनागु व

जनमुक्ति सेनाया शिविरय् छु हालत जुयाचंगु दु, विरोध यायेगु नामय विरोध जक याना: जनमुक्ति सेनाया भविष्य प्रति खेलवाड या:गु खँ नं न्ह्यथसें जनमुक्ति सेनाया दुज:तयसं हिम्मत दुसा जनमुक्ति सेनाया क्यान्टोन्मेटय वया:

शान्ति प्रक्रियाय नं पार्टीया हे आदेश वयागु नापं आ:नं पार्टीया आदेश कथं हे न्ह्या:वनेगु जुइ धका: नं धा:गु दु । जनमुक्ति सेना प्रमाणिकरणय ला:पिं सकलें समायोजनाया नितिं योग्य जूसां नं नेपाली कांग्रेस व एमालेया कारणं याना: ६५०० जक समायोजनय वनेमा:गुलिं आक्रोश नं प्वकूगु दु । थुकथं थ: योग्य जुया: नं समायोजनय मयंकूसां नं देय व जनताया नितिं हाकनं मेगु त्याग यानागु ख: धासें पार्टीया निर्णययात म्हिग: पूर्णरूपं पालना या:थे थौं नं पालना यायेगु व कन्हय नं पालना यानावनेगु खँ नं न्ह्यथंगु दु ।

चौथो डिभिजन वटालियन कमाण्डर सागर ७ गू सहमती न्ह्यथनात:गु पुन:स्थापना प्याकेज स्वैच्छिक अवकाशया बारे नं सकारात्मक धारणा दुगु खँ न्ह्यथंगु दु । वयक:या धापूकथं वयक:पिं म्हिग: नं धेवाया नितिं मल्वानागु व थौं नं धेवाया नितिं मल्वायेगु, तर राजनीतिक तहलय गुकथं निर्णय जुल वहे कथं इमान्दारी पूर्वक पालना यायेगु खँय नं ब: बियादीगु दु । थुकथं शान्ति व संविधानया नितिं यानागु त्यागयात कमजोरीकथं कया व्यवहार जुल धा:सा परिस्थिति गम्भीर जुइगु खँ नं धयादीगु दु ।

नेवा: आन्दोलनयात ग्वाहालि : हलिं नेवा: दबू

नेवा: सन्देश / यँ

नेपाल पिने बेलायतया लन्डनय स्वन्हु यंक जूगु न्हापांगु विश्व नेवा: सम्मेलन आ: नेपालय जुइगु नेवा:तयगु छुनं कथंया आन्दोलनयात ग्वाहालि याइगु जूगु दु ।

नेपा:या प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र व गणतन्त्रया नितिं जूगु थीथी आन्दोलनया न्ह्य:लुवा: नेवा: जाति जुया नं नेवा:त गबले न्ह्य:ने वयेमफूगु न्ह्यथसें न्हूगु संविधानय नेवा: समुदायया स्वशासन व अग्राधिकार सहितया नेवा: स्वायत्त राज्य पलिस्था व स्वशासित

प्रदेश सुनिश्चित यायेगु नितिं नेपालय जुइगु आन्दोलय हलिं नेवा: दबूपाखें समर्थन व ऐक्यवद्धता दुगु न्ह्यथंगु दु ।

सम्मेलनं नेपा:या फूकक आदिवासी/जनजातिं थ:थ:गु माभाय व्वने दयेमा:गु व उकिया व्यवस्था यायेमा:गु, आदिवासी/जनजातिया भाय व संस्कृतिया संरक्षण व प्रवर्द्धनया नितिं अधिकारया सुनिश्चितता यायेमा:गु माग नं त:गु दु । आदिवासी नेवा:तयगु आदिम भूमि स्वनिगलया लकसया कारण अमूल्य विश्व सम्पदा संकटय

.... ल्यं ३ पेजय

खुलादुने संविधानया संभावना : आचार्य

नेवा: सन्देश / यँ

संविधान सभाया संवैधानिक समितिया सभापति निलाम्बर आचार्य न्हयगु बुंदाया सहमत लिपा राज्य पुनर्संरचनाया नितिं विज्ञ पुच: निस्वने धुंकूगु, निर्वाचन प्रणाली व शासकीय प्रणालीइ नापं मिश्रित प्रणाली वनेगु दलतयगु सहमत जुइधुंका आ: वइगु खुलादुने संविधान जारी जुइफइगु संभावना अप्व:या वंगु धयादिल ।

म्हिग: जूगु छगू ज्याभवलय वयकलं स्वंगु महत्वपूर्ण विषय धइगु राज्य पुनर्संरचना, शासकीय स्वरूप व निर्वाचन प्रणालीइ सहमत याकनं जुल धा:सा लच्छिदुने हे संविधानया एकीकृत मस्यौदा तयार जुइगु नं धयादिल ।

होर्डिड बोर्डया शहर - यँ

पारुल

नेवा:तयगु जक मखु, नेपा:मिपिनिगु हे राजधानी यँ थौंकन्हय कुरूप जुजु वनाचंगु दु । छगू इलय फुककथं मनूतय मन सालिगु थुगु थाय थौं छय थज्या:गु

कथं विकसित जुयावन धका: स्वयेगु ख:सा थनया फोहरमैला, अव्यवस्थित बस्ती, सतक, अप्व: जुयावनाचंगु जनसंख्या ख: । अफ थौया अवस्थाय थज्या:गु जक मखु मू समस्या धइगु नेपा:यात विश्वय म्हसीका बिइगु थुगु

थासय सांस्कृतिक पुरातत्वं जा:गु शहर मजुसे होर्डिड बोर्डया शहर कथं विकसित जुयाचंगु दु । छकूचां थाय, पोल, पाइप,

नेवा: सरोकार

तार न्ह्याथाय नं स्वयेगु ख:सां छथाय नं छथाय होर्डिड बोर्ड तयात:गु हे जुइ ।

सवारी दुर्घटनाया छगू कारक खँ धइगु होर्डिड बोर्ड जूगु धासें अज्या:गु विज्ञापनत गैरकानुनी जूगुलिं महानगरपालिकां लिकायेगु नितिं तयारी नं यानाचंगु दु । नापं कानुनय नं अज्या:गु सार्वजनिक थासय मद्युं होर्डिड बोर्ड तयेमज्यू धइगु हे दु अथे जूसां न्ह्याथाय स्व:सां होर्डिड बोर्ड जक खनेदइ ।

कानुनी कथं नेपाल टेलिकमया छुछु सीमित सरकारी विज्ञापनबाहेक मेगु

फुकक कथंया सरकारी व नीजि विज्ञापनत अनाधिकृत कथं तयात:गु धासें छु ई न्ह्य: उर्जा मन्त्रालयपाखें अनधिकृत कथं तयात:गु होर्डिड बोर्ड लिकायेगु अभियान न्ह्याकेगु नं धा:गु ख: अथे जुया: नं समस्या ज्युंकात्युं ल्यं दिन ।

उपमहानगरीय ट्राफिक प्रहरी महाशाखाया प्रहरी नायब निरीक्षक गणेश गुरुडया कथं अज्या:गु विज्ञापनया कारण सवारी दुर्घटनात अप्वया वंगु धा:गु दु । वयक:या कथं नेपा:या कानुनं होर्डिड बोर्ड तयेके ज्युंकि मज्यू धइगु विषयसं निर्णय बिइगु छुनं कथंया अज्या:गु निकाय मद्युं कारण महानगरपालिकां कर कयावयाचंगु भरय राजधानी भन् भन् कुरूप जुया वयाचंगु धयादिल ।

स्वनिग: जक मखु छुं नं थासय स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनय तयात:गु विज्ञापनया

राजस्व कायेगु अधिकार स्थानीय निकाययात बियात:गु दु । तर अथे जुया: नं गज्या:गु साइज गुलि इलय तक छु छु सन्देश बियात:गु तयेकेगु धइगु छु नं ऐनय स्पष्ट व्यवस्था मद्युं । अथे जुया: नं स्वनिग: नेपा: विश्वय म्हसीका बिइगु छगू थाय । थन आपालं मनूत पुरातात्विक सम्पदा स्वयेगु नितिं वइ । तर थनया सम्पदा स्वयेगु स्वयां अप्वया वनाचंगु अज्या:गु होर्डिड बोर्ड छु विश्व सम्पदाया धनी देय धका: धायेगु पलेसा होर्डिड बोर्डया देय धका: म्हसीका च्वं वनेफु । उज्व:गु होर्डिड बोर्डतयत थनया पुरातात्विक व सांस्कृतिक क्षेत्रपिने जक तयेके बीगु व्यवस्था जूसा बोलाइ ।

होर्डिड बोर्ड लाक्व-पाक्व तयाचंगुयात चीकेगु धका: महानगरपालिकां निर्णय यायेधुंका: नं उकियात कार्यान्वयन यायेमफुगु अवस्था दु ।

सम्पादकीय

सम्भौता कार्यान्वयनया आवश्यकता

न्यादै न्ह्यःनिसें कार्यान्वयन यायेमफया थानाच्वंगु शान्ति सम्भौताय आः वयाः न्ह्यु आयाम थप जूगु दु । वइगु मसिर १४ गते न्ह्यः हे संविधानया खाका पितबीगु खँय् स्वंगु तःधंगु दल व मधेश केन्द्रित दलत सहमत जूगु दु । थुकिया नापनापं शान्ति प्रक्रिया निष्कर्षय् थय्केया निति ७ गू बुँदाया सहमति पौल्य् एनेकपा (माओवादी), नेपाली कांग्रेस, एमाले व संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेशी मोर्चाया शीर्षस्थ नेतापिन्सं ल्हाःचिं तःगु दु । गगु सहमती ६५०० या संख्याय् लडाकु समायोजन यायेगु, पुनर्स्थापनाय् वनीपित्त ६ निसें ९ गू लखतक रकम बीगु मसिर ७ गते दुने समायोजन पुनर्स्थापना जुइपिनिगु ल्याः ल्ययेगु, लच्छिया दुने सत्य निरूपण आयोग, वेपत्ता, मेलमिलापया नितिं आयोगदयेकेत विधयेक ह्येगु, द्रन्ध्र पीडिततय् राहत बीगु, कब्जा सम्पत्ति लिप्त बीगु नापं वाइसिएलया सामुहिक बसाइ चीकेगु आदि दुथ्याकातःगु दु ।

थुगु सहमति ताःई न्ह्यःनिसेंया गतिरोध अन्त जुयाः देशय् शान्ति स्थापना नापं जनताया संविधान इलय् हे वैगु खँय् सकल आशावादी जुयाच्वंगु दु । जनतां राजनीतिक पार्टीत पाखेयागु आशा नं शान्ति प्रक्रिया निष्कर्ष थय्केगु व इलय् संविधान जारी

यायेगु खः ।

संविधान सभाया चुनाव दक्क राजनीतिक पार्टीतय् थःथःगु हैसियत जनतां ब्यूगु दु । अथे जुयाः व हे थःगु हैसियतयात म्हसीकाः थःथःगु थसं शान्ति व संविधान निर्माणया ज्याय् तिबः बिइगु कथं जूगु थुगु सहमति निश्चित रूपं लसकुस योग्य जूगुलिं हे दक्क धैथें राजनीतिक पार्टी सर्वसाधारण जनतानापं अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलं नं थुकियात लसकुस याःगु दु । थुकथं प्यखेरं सहमतियात कयाः सकारात्मक टिका टिप्पणी जुयाच्वंगु इलय् एनेकपा (माओवादी) या हे वैद्य विचार समूहया नेतापिंसं शान्ति सम्भौता व संविधानया विपरीत व सम्मानजनक समायोजन मज्जुगु खँ न्हयथंगु दु । थुकथं देय्यात अनिर्णयया बन्दी यायेगु व देय्यात न्ह्याः वनेगु लकस हे ब्वलकेगु कुतः जुयाच्वंगुलिइ धाःसा सकल नेपाःमिपिन्सं असन्तोष प्वंकाच्वंगु दु । अले थुगु समूह नितान्त यान्त्रिक व जइसूत्रवादया भासय् लाना वनाच्वंगु नं प्यखेरं महसूस यानाहःगु दु । अथे जुयाः थुगु सहमतियात सकारात्मक रूपं आत्मसात यानाः कार्यान्वयनया पक्षय् वः बियाः देय्या सुन्दर भविष्य निर्माणया ज्याय् न्हयज्यायेगु हे थौंया माग खः ।

सम्पादकयात पौ

पत्रिका दर थिकय् जू थें च्वं

नेपालभाषाया ख्यलय् नेवाः सन्देश नांया वाःपौ पिहांवःगु तसकं लसता जाःगु खँ जुल । थव वाःपौ कन्ह्य् वनाः न्हिपौ जुयाः पिहांवये फयेमाः धकाः नं भिंतुना बियाच्वना ।

नेवाः ख्यलय् ज्या याइपिन्त तसकं थाकु । व हे ज्या यानाः थःगु जीविकोपार्जन नं याये थाकु । अथे खःसां नं नेपालभाषा, जाति प्रतिया माया, ममतां यानाः नेपालभाषाप्रति मन क्वसाःपिसं ज्या याना हे च्वंगु दु ।

थव दक्क समस्या दःसां नं भीसं नेपालभाषाया पौ ब्वंकेत निरन्तर कुतः यानाच्वने माःगु दनि ।

अथे जुयाः आः भचा सहूलियत दरं विज्ञापन बीगु पत्रिकायात थिकय् मयायेगु आदि यानाः दिउसा पाय्छि जुइ थें च्वं । अथे जुयाः छिकपिन्सं न्हयथनादीगु विज्ञापनया दररेट थिकय् जू थें च्वंगुलिं पुनः विचार यानादी धकाः भलसा कयाच्वना ।

छिम्ह

कृष्ण गोपाल श्रेष्ठ

यल, इखालखु

नेवाः @ फेसबुक

Biraj Kaji Rajopadhyaya

नेपालभाषाया संक्रिया 'महारानी' वजारय् पिदने थुंकेगु दु । सकल पासापिसं छयाः छयाः चक्का न्यानाः नेवाः संक्रियायात रुपाः थिया दिइत इनाप यानाच्यना ।

Uden Nhusayami

नेवाः धैशेबा आन्दोलनयात गवाहलि यायेगु प्रतियदता लण्डन घोषणा जारी ये (सन्देश टाइम्स)/वेनायतया राजधानी लण्डनय् सकललिपि क्यवाःगु विधः नेवाः सम्मेलन 'लण्डन घोषणा' जारी याःगु दु । हलि नेवाः दय (वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन) या न्यायालय वंगु कछलाश्व ३ तिसं ५ तक लण्डनय् न्हापांगु हलि नेवाः सम्मेलन जूगु अः । सम्मेलन लिपा अक्रिया लिच्छः कथं न्याय बुँदाया लण्डन घोषणा जारी याःगु खः । उगु घोषणाय् न्ह्यु...

Skrisju Shrestha

ने स न्दुद या दक्ले न्हापा न्हय्याइगु ऐतिहासिक यलन्नु महालक्ष्मी रथजाना शनिवार कुन्दु जुइतयंगु दु ।

Vinod Maharjan

झिनिर्देया छक ज्यावहालय पियथेगु धुँमायः व सिंगमायःया प्याखं

<http://www.nepalmandal.com/tures/szshbgi5327.jpg>
www.nepalmandal.com

Sanjay Shakya

"Short description of Vairochhana Mandala" - by Newaa Syanekuthi
Among five Buddhas, the central part is taken by vairochhana Buddha. This Buddha is represented by white colour which is invisible inside the Chaitya. In order to know the mandala, Vairochhana Buddha stays in the center among five

Maheswor Shrestha

लण्डनय् जारी विश्व नेवा भेलायतया अक्सफोर्ड विश्वविद्यालयस अनुसन्धानरत डा. बालगोपाल श्रेष्ठयात न्हिनः विश्व नेवा संघया नायः पदय् सर्वसम्मत निर्वाचित याःगु लसताय् येकःयात दुनुगःलिसें बधाई नापं सफल कार्यकालया लागि भिन्नुवा ।

Sanyukta Shrestha

Get a free copy of Guthi magazine at Mha Puja on Oct 30th at Hammersmith, with all your photographs from past PPGUK events, interesting articles and updates from News from all over the world in this 1st World Newah Convention digest.

थुगुसि न्ह-पुजा ज्याइययागु निति गुथियागु न्ह्युगु पौ न्हापांगु हलि नेवाः तःमुज्या नापः विशेषांक जुया पिहायगु दु ।

संस्कृति धयागु थथे हे स्वः ला ?

तजिलजि (संस्कृति) धयागु थव हे खः, थथे हे जुइमाः वा थथे हे यायेमाः धाये फइमखु । थव सुं छम्हसिनं दयेका थकुगु व छगू हे इलय् वं बुयावःगु मखु । मनू जात तसकं संवेदनशील, सामाजिक व बौद्धिक प्राणी खः । मनूतयगु छगू मंकाः पहः खः- तं वल कि लागि चायेगु, हालेगु, म्हतु वायेगु, नुगलय् स्यात कि नमवासे भुगुलु च्वनेगु, ख्वयेगु, लयेताः वलकि न्हिलेगु, ख्याः यायेगु । मनूतयगु थव संवेदनशीलता म्ये हालाः, प्याखं हुयाः व कियाः कियाः नुगःदुने दासिवःगु अनुभूति पितव्वइ । लापा थानाः तुति वस्वानाः नं भाव व्यक्त याइ ।

भाय् मसःनिगु इलय् ल्हाः भाय् यानाः, ल्हाः, तुति, छयं, प्यं, म्ह संकाः, ख्वाः ज्यानाः नुगः खँ ब्याकल जुइ । भाय् ल्हाये सयेवं खँवल् कालबिल यायेफत । वयां ल्यू लिपि (Font) या विकास जुल । लिपिया विकासं सभ्यता व संस्कृतियागु चकंगु ख्वाःपाः ब्यवाविल ।

प्रकृतिया पहःचहः थुइके मफुगु कारणं - वा, फय्, जः प्वं, च्वापु, खुसि, पल्पसा, भुखाय्, चलः, ग्रहण व मिखां न्ह्यायेमदुगु, न्ह्यपुं क्वःछी मफुगु घटना व वस्तुयात "दैवी शक्ति" धकाः उपिं खानाः ग्यात । व "शक्ति"यात लयेतायेकेगु कुतलय् थः मचाखाचा नापं बलि बिल । प्याखं हुयाः, देवी शक्तियात च्वछानाः म्ये हालाः (भजन, स्तुती) वयागु तं व्वलाकेगु स्वल । लां लां द्यालानाः, अपसं च्वनाः दःया नुगः थःपाखे व्वसायेकेगु स्वल ।

मिसा तिसिनाः, ध्यानयानाः दःयागु ख्वाःपाः, म्हगः व ल्हाःतुति नुगलय् किया स्वल । मनू स्वयाः ग्यानापु, बल्लाः, तःधी तायेकाः ल्हाःतं गधा ज्वनाच्वंम्ह गवाथ्यामाथ्याम्ह भिंघः, प्यपा ल्हाः दुम्ह विष्णु, धुंयागु छयंगुलिं जँय् हिनातःम्ह माहाद्यः किसियागु छयं दुम्ह गणेद्यः, छयंमाः व्वखानातःम्ह महाकाल लुइकल । थुगु हे कथं थः च्वनागु थाय्वाय् व प्राकृतिक परिवेशय् मिखा व्वल । मनूया नापनापं पृथ्वी, ब्रम्हाण्ड, सृष्टी, संहारकर्ता द्यःपिनित म्हसीकेगु थीथी प्याखंत संस्कृति जुयाविल । चीहाकलं धायेगु खःसा न्ह्यैपुक जीवन हनेगु

- लक्ष्मण राजवंशी

नेवाः दर्शन (धर्म) छु धयागु मथुइकं संस्कृतियात ताःईतक पाछाना च्वनेफैमखु । इलय् हे वाःचायेके मफुत कि खिउं छ्यलिइ कुनाः हाकुम्ह भौचा माले थें जुइ ।

संस्कृति छगू दुयंगु मंकाः कला खः ।

ई हिलावं वलिसे मनूतयगु दथुइ कालबिल नं यानावं थें संस्कृतिया ख्वाःपाः हिलावन । हिलेनं माः । ईयात ल्वःकथं न्हूधाः यानाः संस्कृतियात न्ह्याकेफत कि करकिगु संस्कृतिं क्वत्यलाः भीगु न्हाय पतिचिंका बी । "भौचा कुनाः प्यंगयेगु" रुढीग्रस्त परम्परा संस्कृति भाः क्वपाली । संस्कृतिया मू आजु न्ह्यैपुक जीवन हनेगु खःसां थुके दुने आध्यात्मिक, मनोवैज्ञानिक, मनोरञ्जन, जीवविज्ञान, वनस्पती विज्ञान, मौसम, भूगोलशास्त्र, खगोलशास्त्रं हाः कयाच्वंगु खनी ।

म्हपुजा, मोहनी, देखा, ज्याजंको आध्यात्मिक अभ्यास खःसा, खिचापुजा, कोपुजा, सापुजा, नागपुजा, गोरुपुजा जीवशास्त्र व चापुजा (भूमिपुजन), खुसिपुजा (रांगापुजा), ल्वहंपुजा (शिवलिङ्ग), लजगाः, ज्याभःपुजा, च्वसा, सफू पुजा (विश्वकर्मा पुजा) । सिमा पुजा (बंगल सिमा, तुल्सीमा पुजा), वातावरण नापं स्वापू दुगु सांस्कृति ज्या मधासें गाइमखु । अथे हे नखःचखः, मेलापर्व थुजाःगु सामाजिक कालबिल कथं हनावयाच्वंगु दु । संस्कृतियात म्हसीकेगु थव छपाः न्हायकं धाये बहःजू । संस्कृति दुने मनूलिसे स्वापू दुगु वा मदयेक मगाःगु सकतां दुलहानातःगु खनेदइ ।

मनूयागु नसात्वंसा, ख्वाः, म्हगः, छें, वस्ती, वसः, तिसा आदि संस्कृतियागु अंग खःसां थव फुक्क प्राकृतिक परिवेश (भूगोल) लिसें भ्यलेपुनाच्वंगु हुनी, नखःचखः, मेलापर्व, जात्राय् छयलीगु व नसात्वंसा, मौसम (ई) यात ल्वःकथं थिलापुन्हीकुन्हु योमरि, हाम्वः संलुहा द्यःचाकु, हाम्वः,

तौला, सकि, चाकुहि, तरुल, पाहांचःहेया वाउलाभा, लैं, तुकं, गुपुन्हीया क्वाति, यैंयाः पुन्हीया समयवजि, मोहनीया कुछिभ्वय्, साखःति त्वनेगु, मस्तयत् पालाःभि त्वंकेगु आदि सकतां मौसमयात ल्वयेक न्ह्यानाच्वंगु नसात्वंसा खः ।

नेवाः संस्कृतिया छगू बिस्कंगु खः जात्रा - यैंया कुमारी जात्रा, बुंगद्यः जात्रा, नेवाःतयगु जक जात्रा मखुसे नेपाःया न्हापायापं जुजु व आः याम्ह राष्ट्रपतिं छयं क्वछुनाः दक्षिणा छानाः आसिका प्वनेगु छगू राष्ट्रिय पर्वकथं नालातःगु दु । थथे हे यैंया जनवाहाः द्यः, चकंद्यः, राथामुगः, यलया मतयाः, कृष्णद्यः, भिंघः, ख्वपया बिस्काः, भैलःद्यः, नवदुर्गा जात्रा जक मखु गांगमय् नं यक्व थुजःगु जात्रा न्यायेका च्वंगु दु ।

श्वंतया इन्द्रायणी, पनौतिया मकर मेला, थिमी मे ह्वः खना, किपू, पांगा, थक्वाः, खोकना, सकोया बज्रयोगिनि, घिंताकिसि, यलया कातिप्याखं, यैंया लाखे, पुलकिसि, सवःभक्कु, ख्वप व यलया ख्याःप्याखं अतिकं च्वछाये बहःजू । सांस्कृतिक सम्पदा खः । बहाः पुजा, बहिद्यः ब्यवेगु गुंला लच्छि स्वयम्भू गः चाःहिलेगु, मोहनीया नवरथ (पीठपुजा वनेगु आदि सिनाज्या थुजःगु तःजिगु ज्या न्ह्याःन लिपा भ्हासु लनेगु इलय् नखःचख ? मेला, पर्व, जात्रात जुयाच्वंगु खनी ।

ग्यसुलाःगु सुकाय् हनातःगु स्वामाथें मन्त्रतन्त्रयागु शक्ति ब्वलनाच्वंगु नेवाः संस्कृति छगू थे छगू वांलाः, भःभः धाः, यैपु, न्ह्यैपु, ल्वःवनापु ताइगु मू कारण थुकेय् दुनेच्वंगु मानवीय, सामाजिक, मनोवैज्ञानिक, आध्यात्मिक व मनोरञ्जनात्मक पक्ष खः धायेबलय् पाइमखु ।

.... ल्यं ४ पेजय्

अभिमत

शान्ति प्रकृयाया निंतिं ठहयेगु बुँदाया सम्झौता

(अन्ततोगत्त्वः दलतय् दथुइ गुगु अविश्वासया वातावरण ब्वलनाच्वंगु खः उकियात क्वथलेत बर्तमान सरकार ताःलाःगु दु । विशेषयानाः शान्ति प्रकृया व संविधान निर्माणया गुगु छगू पंगः दनाच्वंगु खः व आः हानं न्ह्यानावनीगु जूगु दु । थुगु ह्वःताः चूलाकेत एनेकपा (माओवादी)या अध्यक्ष क. प्रचण्ड व प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईजुं यक्व कुतः यायेमाल । विशेषयाना एनेकपा (माओवादी) मूपाटीया भूमिका कःघासैं शान्ति प्रकृया व संविधान निर्माणया निंतिं न्ह्यावनेत राष्ट्रिय सहमति मदयेक मगाः धकाः नेपाःया फुक्क पार्टीतनापं छथाय् हयेत सफल जुल । थुगु सम्झौता धुंकाः नेपाःमिपिकें शान्ति व न्हूगु संविधानप्रति हानं छक आसा जागेजुगु दु । छगू उत्साह संचार जूगु दु हरेक लागाय् । खः 'शान्ति व संविधान निर्माण यायेगु' मू नारानापं थुगु सरकार निर्माण जूगु नं खः । वहे कथं थुगु न्हयगु बुँदे सम्झौता गुगु सरकार फुक्क पार्टीतयगु विश्वास कयाः यायेत ताःलागु हे छगू तःधंगु उपलब्धी खः ।

छवाः न्ह्यःतिनि प्रधानमन्त्री बिप्या सम्झौता यानाः विदेशी लगानी दुतहयेत छगू वातावरण तयार यानादीगु खः । थुगु न्हयगु बुँदे शान्ति सम्झौता उकियात नं टेवा जूवनीगु पक्का खः । विस्तृत शान्ति सम्झौता, नेपालया अन्तरिम संविधान, २०६३ व थीथी इलय् राजनीतिक दलतय् दथुइ जूगु शान्ति प्रकृयाया ल्यंदनिगु ज्याः याकन सीधेयेका संविधान निर्माण व राष्ट्रिय सहमतिया राजनीतियात न्ह्यःने यंकेत थीथी सम्झौता फुक्क पार्टीया शीर्षस्थ नेतातय्सं याःगु जुल । उगु सम्झौताय् एनेकपा (माओवादी) पार्टीया १९००० क्यान्टोमेन्टय् च्वनाच्वपिं मध्ये ६५०० लडाकुत नेपाली सेनाअन्तर्गत महानिर्देशनालय दयेका तयेगु (६५ प्रतिशत सुरक्षा निकायपाखें व ३५ प्रतिशत माओवादी लडाकुत), मेपिं लडाकुतय्त थीथी सुरक्षाय् खटेयायेगु नापं मेपिंत तालिम बिया राहत प्याकेज बियाः छेंय् लित छवयेगु खँ विज्ञप्तिइ न्ह्यःथनातःगु दु ।

वाई.सी. एल्. भङ्ग, कब्जा यानातःगु सम्पति लितवीगु नापं संविधान दयेकेत व राष्ट्रिय सहमतीय सरकार दयेकेत नं दलत सहमत जूगु दु । थुगु सम्झौता एनेकपा (माओवादी) यात कमजोर याइ धकाः पार्टीदुने सः मथ्वःगु नं मखु । तर छगू तःधंगु दलया हिसाव व शान्ति सम्झौताया छगू पक्षधरया हिसाव नं गुगु पहल सरकारपाखें जुल उकिं देशयात न्ह्यज्याकेत लँ चायेकल धकाः धायेछिं । थ्वहे दलतय् दथुइ जूगु न्हयगु बुँदा सम्झौताया लिच्वः बारे थीथी क्षेत्रया प्रबुद्ध वर्गपिनापं खँहाबल्हा यानाः थन प्रस्तुत यायेत्यनागु जुल ।

- सम्पादक)

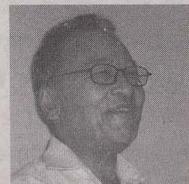
केशवमान शाक्य
(नेपाः राष्ट्रिय पार्टीया नायः)
गुगु न्हयगु बुँदाया सम्झौता जुल व बांलाःगु हे खँ खः । समग्र शान्ति प्रकृयाय्

थुकिं सकारात्मक असर लाःवंगु दु । सेना समायोजनया खँय तराइबासीतय्त भतिचा अप्ठः अधिकार बिल ला धइथें ताल । थुगु सम्झौता कांग्रेस, एमाले, मधेशी जनअधिकार फोरमयापिं अप्ठः लयेताःगु खनेदत । एनेकपा (माओवादी) या लडाकुत गुगु ढङ्गं अप्ठः समायोजन यायेमाःगु खः व जुइफुगु धाःसा मदु । थ्व भतिचा पाय्छि मजुथें ताः । सेनाय् समायोजन यायेमाःगु व यायेमफया वन । थुगु सम्झौता संविधान च्वयेगु लँ न्ह्याकेत आधार तयार यानाः ब्यूगु दु ।

पत्रकार सुरेश किरण
(सन्ध्याटाईम्स, सम्पादक)
शान्ति सम्झौता व संविधान निर्माणया निंतिं थुगु सम्झौता याये हे माःगु खः । जुल, बांलात । माओवादी लडाकुत

क्यान्टोमेन्टय् च्वनाच्वपिसं थुगु सम्झौतायात सम्मान कथं हे स्वःगु दु । व बांलागु पक्ष खः । शान्ति सम्झौता व संविधान निर्माणया क्रमय् गुगु शंकाउपशंका ब्वलनाच्वंगु खः थुगु सम्झौता क्वथला ब्यूगु दु । नेपाःमितयसं न्हूगु संविधानया निंतिं गुगु आसा यानाच्वंगु खः व दयेकेत थुगु सम्झौता तःधंगु लुखा चायेकाब्यूगु दु । समष्टि रूपय् थुगु सम्झौता देयात सकारात्मक लँय न्ह्याकेत सफल जूगु खनेदु ।

हिरण्यलाल श्रेष्ठ
(अन्तर्राष्ट्रियविद्)
गुगु सम्झौता जुल व व्यवहारिक पक्ष नं सुथां लाका वनेमाः । विशेषयानाः माओवादी

लडाकुतय्गु समायोजनय् इमित अहित मजुइकथं व्यवहारिक व सम्मानजनक ढंगं यायेमाः । थुगु सम्झौता संविधान निर्माण यायेत छगू अनुकूल वातावरण ब्वलका ब्यूगु दु । थुकिया कार्यान्वयन याकन यायेमाः । थीथी विचारया दथुइ दुगु सम्झौता जूगु जूगुलिं छु नं पक्षयापिंत पूर्ण सन्तुष्टि वा पूर्ण असन्तुष्टि जुइमखु । सहमतिया सम्झौता जूगुलिं सकल पक्ष पूर्ण ग्वाहालि यानाः वनेमाः । नापं थुगु सम्झौता दलतय् दथुइ विश्वासया वातावरण वीत सफल जुल । थ्वकथं संविधान च्वयेगु ज्याय् नं धिसिलाःगु कुतः जूवंगु दु थुगु न्हयगु बुँदे सम्झौता ।

देवकोटा (सभासद)
शान्ति व संविधान दयेकेत छगू आधारस्तम्भ तयार जूगु दु । जनतात निरास व उपेक्षित जूगु अनुभव यानाच्वंवाले

थुकिं छगू उर्जा तनाव्यूगु दु, उत्साहित यानाब्यूगु दु । सकलें पार्टीत नाप गुगु सम्झौता जुल थ्व छगू ऐतिहासिक सम्झौता खः । संविधान मदयेकूसा ज्यू धाइपिंत ला थुगु सम्झौता लयेतायेकि मखु तर बहुमत नेपाःमितय्गु चाहना कथं थुगु सम्झौता जूगु दु अले वय्कःपिसं लसकुस याःगु जिं वाः चायेका । थुकिं विलकुल सकारात्मक असर लाकूगु दु । विशेषयानाः राजनीतिक रूपय् विवादय् लानाच्वंगु राज्य पुनर्संरचनाया छगु सुभावा मस्यौदा दयेकेत सहमत जूगु दु । माःगु संविधान बुँदा भिकेगु नं ज्या जूगु दु । संघीयताया खँय विज्ञतय्गु समिति दयेका वनेगु खँय नं सम्झौता स्पष्ट यानाब्यूगु दु । उकिं संघीयताया निंतिं व जनताया न्हूगु संविधान दयेकेत आधार दयेकाब्यूगु दु । समावेशी व न्हूगु संविधान थुगु सम्झौताया मूल मर्म हे खः ।

किशोर श्रेष्ठ
(पत्रकार)

'थुपिंत श्रीखण्ड मथुपिंत खुकुरीया खुर्पा' धायेथें खः थुगु सम्झौता । थुकियात बांलाक छयला वन धाःसा एनेकपा (माओवादी)यात पनेत सुना नं फइमखु । अफ्न नागरिक पार्टी जुयाः न्ह्यायेत एनेकपा (माओवादी) पार्टी सफल जुइथें जिं ताः । थ्व यक्व सकारात्मक खँ खः । थ्व सम्झौता गुलि फत याकनं कार्यान्वयन यायेगुपाखे वनेमाः । 'रात रहे अग्राख पलाउँछ' धायेथें थीथी पंगः वयेफु । सुनायात वयात जय धयाथें एनेकपा (माओवादी)यात थः अन्तर्राष्ट्रिय स्तरय् न्ह्यायेगु छगु ह्वताः नं खः । माओवादी लडाकुतय्गु विजोग गुगु जुयाच्वन वयात थुकिं राहत वी । थुगु लडाकु प्रकरण वंगु न्यादीनिसें तःसकं मछिगु अवस्थाय् लानाच्वंगु नं खः । आः वया छुं सम्बोधन जूगु दु । व बांला । थुगु सम्झौता फुक्क पार्टीया निंतिं परीक्षाया ई नं खः । जनतातय्सं सकसित स्वयाच्वंगु दु । संविधान दयेकेत म्याद थप यायेत नं थुगु सम्झौता ह्वःताः चूलावःगु दु । थुगु सम्झौता देय् व जनताया निंतिं सकारात्मक हे खः ।

नेवाःतय्गु उत्थान हे जिमिगु लक्ष्य

सुबन् वज्राचार्य
हलिं नेवाः दबुया न्वकू

हलिं नेवाः सम्मेलन नकतिनि क्वचाल, अन नेवाःतय्गु भावना गथे खनेदु ?
हलिं नेवाः सम्मेलन ताःई न्ह्यनिसेंया कुतः लिपा थौं क्वचाःगु दु । उगु सम्मेलनय् ब्वतिकाःपिं नेवाःतय्गु भावना

धइगु हे सकल नेवाःतः दथुइ छधी छपें जुइमाः धइगु हे खनेदु । नेवाःतय्गु विषयसं तःधंगु च्यूताः तयाः ब्वतिकाःगु खना । खला, हलिं नेवाः सम्मेलन धकाः धायेवं गुलि तःधंगु जुइमाःगु खः उलि जुइमफुसा नं समग्रय् थ्व तसकं महत्वं जाःगु सम्मेलन जुल ।

गनतक हलिं नेवाः सम्मेलनय् पारीत जूगु खँत दु, थ्व तसकं च्वछायेबहः जू । अथे जुया नं थनया नेवाःतय्सं गुकथं काइ थें च्वं ?

विधानय् दकलय् न्हापां जिमिगु उदेश्य धइगु हे नेवाःतय्गु म्हसीका खः । पिने वनाच्वपिं नेवाःतय्गु व नेपाःया

नेवाःतय्गु आजुइ छुं नं कथं पाःगु मदु । पाःगु छगू हे जक खँ धइगु नेवाःतय्गु समस्यायात प्रत्यक्षकथं थनया नेवाःतय्सं ल्हवनेमाः धाःसा पिनेया नेवाःतय्सं उगु आन्दोलनयात अप्रत्यक्ष रूपं ग्वाहालि यायेफु । नेपाःदुनेया नेवाःतय्गु उत्थान हे जिमिगु लक्ष्य ख । उकिं जिमिसं वर्ल्ड धइगु खँवः तयागु ख, गुकीदुने नेपाः नं लाः । पिनेया नेवाःत व नेपाःया नेवाःत ब्यागलं मखु धइगु स्पष्ट जू ।

नेपाःदुने नेवाः राज्यया घोषणा जुइधुंकाः थुकियात सरकारं आधिकारीकता जक वी ल्यंदनि । थुकी, पिनेया नेवाःतय्सं गुकथं स्वयाच्वंगु दु ?

पिनेया नेवाःतय्सं नेवाः स्वायत्त राज्यया १०० प्रतिशत जक मखु, २०० प्रतिशत अप्ठः हे सहमति यानाच्वंगु दु । अफ्न जिमिसं नेपालय् नेपाः राष्ट्रिय पार्टी मदुगु इलय् हे नेपालय् छगू नेवाःतय्गु राष्ट्रीय पार्टी माल धकाः धयाच्वना वयापिं खः । उकी भ्नीस नेपाः पार्टी मखुसे, सोसियल डिमोक्राटिक पार्टी दयेके माल, भ्नी नेवाःतय्गु हे लिडरसीप माल धकाः धयावया च्वनागु खः ।

खास नेपालय् विभाजन धइगु खँवः सुयात नं यःगु मखु । स्वायत्त राज्य धायेवं क्षेत्र विभाजन मखु स्वायत्त धइगु हे स्वतन्त्र खः । थःथःगु इलाकाया

मनूतय्सं थःथःगु इलाका विकास याइगु खः । नापं नेवाः राज्य पुनः पलिस्था जुल धाःसा नेपालमण्डलया आदिवासी जाति, सम्पदा, संस्कृति फुक्कया सुरक्षा व समृद्धि जुइ ।

आः वःगु न्हूगु नेतृत्व हलिं नेवाः दबुलिं नेपाःया नेवाःतय्गु निंतिं गज्याःगु ज्या याइगु जुइ ?

दकलय् न्हापां नेपालय् छु यायेगु खः उकिया विचाः यायेगु जिम्मा नेपाः दुनेया नेवाःतय्गु खः । बरु भाषा, कला, संस्कृति, जातिया प्रोजेक्ट दयेकाः ग्वाहाली फ्वन धाःसा उकियात ग्वाहाली यायेगु जिम्मा जिमिगु जुइ । थनया हे संघसंस्थातय्सं जिमिसं थये यायेत्यनागु दु ग्वाहालि यायेमाल धाःसा उकीयात ग्वाहालि यायेगु जुइ ।

नेवाःआन्दोलनयात ग्वाहालि ....

लानाः वनाच्वंगु उल्लेख यासैं सम्मेलनं छगू हे सः कथं विश्वसम्पदाया संरक्षणय् सरकारं पहल यायेत वः ब्यूगु दु ।

नापं नेपाल सम्बन्धयात सरकारी मान्यता विइगु व सरकारी कामकाज व साँस्कृतिक ज्याभवलय् छयलेगु निर्णय जक मयासैं व्यवहारय् लागु यायेत नं इनाप याःगु दु ।

उगु सम्मेलन वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेसन व पासा पुचः गुथि युकेया संयुक्त ग्वसालय् जूगु खः । नापं उगु सम्मेलनं हलिं नेवाः दबुया नायसुइ डा. बालगोपाल श्रेष्ठयात नं ल्यःगु दु । सम्मेलनय्

नेपाः, जापान, संयुक्त राज्य अमेरिका, बेल्जियम, जर्मनी, स्पेनलगायतया १२ देय्या प्रतिनिधिपिसं ब्वति काःगु खः ।

सच्छिदं न्हयो नेपाः त्वःतावंम्ह नेवाः

हायूक

कुमार रञ्जित

'निर्धा दुःखी असमिया अले गोरखाली,
बङ्गाली, कुल्ली, मुसले, हर जातयापि कयाः ।
छु यानाः जुइ उमिगु उपकार सार,
व हे ज्या यायेगु मनय् तइम्ह ।' (अनुदित)

भारतया प्रख्यात पवित्र तीर्थस्थल बद्री-
केदारनाथय् जीवनय् छकःसां वनेदःसा थःगु जीवन
हे सार्थक जूगु तायेकीपि नेपालय् आः नं यक्वं
दिनि । उज्वःगु तीर्थस्थलय् वड्डीपि सकल तीर्थयात्रीतय्
सुविधायी नितिं निगू धर्मशाला दयेका व्यूम्ह
भीमबहादुर श्रेष्ठया ईश्वरबारे धारणा कवि
तिमसिनाया चसां थुकथं पिहाँ वःगु दु-
थ्व हे देहय् दु पारब्रम्ह स्वरुप आत्मा,
याइमखु गुकिं शरीरलिसे छत्रवलं ।
तापाक जि वने छाया ईश्वर मालेत,
धइगु नं फुक्क दु भीमयात मर्म ।' (अनुदित)

राणाकालीन इतिहासयात कयाः विश्लेषण
याःपिन्सं चन्द्र शमशेरया शासनकालय् नेवाःतय्
विरुद्ध ततःधंगु षड्यन्त्र जूगु दु धायेगु याः । उल्ले
'ग्याफरा' अले 'टीबी ल्वचं ग्रस्त जुयाः बःबः लं
फिइम्ह' चन्द्र शमशेर चिचीधंगु ज्याखँय नं स्वाःमदुगु
द्वपं बियाः थः विरोधीतयत् 'सफाया' यात धकाः
स्वयं राणा इतिहासया च्वमि पुरुषोत्तम शमशेर
जवरां च्वःगु दु । आः न्त्यसः थ्व खः कि, भीमबहादुर
श्रेष्ठ चन्द्र शमशेरया निति गुज्वःम्ह 'खतरनाक
विरोधी' खः ? थुकिया लिसः आःतक नेपालय् सुं हे
इतिहासकारं व्यूगु मर्दिनि । सच्छिदं धइगु उलि पुलांगु
खँ नं मखु धायेगु हे खःसा नेपालय् भीमबहादुर
श्रेष्ठया सुं थःथितिं आःतक छाया च्वमवात ? वसिवें
न्त्यःया घटनाय् जइबहादुरया पीडित सन्ततित
आःतक काठमाडौं जिल्ला अदालतय् अंश मुद्दा
ल्वानाच्वंगु भीसं नापलानाच्वनागु दिनि धाःसा
भीमबहादुर श्रेष्ठया सन्ततित भीसं छाया खंके
मफुत ? थ्व विषयलय् सुनानं छु थप स्यूसा कृपया
थःगु विचाः विइत इनाप यानाच्वना ।

थौसिवें पायछि सच्छिदं न्हयो अर्थात् सन् १९११
स उल्लेया निरंकुश राणा शासकतय् कुचक्रया कारणं
नेपाः त्वःतावनेत बाध्य जूम्ह छम्ह नेवाःया काय्मचां
भारतय् वनाः तसकं परिश्रम यानाः पर्याप्त धन
कमे याःगु अले उकियात वं अन भिंगु सामाजिक
ज्याय् छ्यलाः भारतीय इतिहासय् हे अमर पात्र
जुयावंगु छगू सत्य घटना दु । भीसं आःतक
मन्यनाम्ह उम्ह पात्रया नां खः- भीमबहादुर श्रेष्ठ ।

उगु ई, नेपालय् राणा प्रधानमन्त्री चन्द्र शमशेरया
जगजगी अले भारतय् अङ्ग्रेजतय् । नेपाःया
राजधानीइ च्वनाः शासन यानाच्वंम्ह थनया शासकं
थः विरोधीतयत् ल्यत्तुल्ययाः दे त्वःता वनेत बाध्य
यानाच्वंगु खःसा भारतय् फिरङ्गीतयसं अप्पाया भट्टां
जक जायाच्वंगु 'दूर्गम' दिल्लीयात न्हूगु राजधानी
महानगर दयेकेत उल्लेया बेलायती दूत भायसरायं
जग तःगु ई ।

भाजु भीमबहादुर श्रेष्ठ 'शासकतय् कुचक्रया
कारणं' नेपाः त्वःतेत बाध्य जुइ । भारतय् वय्कःया
कर्मक्षेत्र जुइ- आसाम । थम्हं कमे यानागु धनं
अनया हे डिपुराबोरी धइगु थासय् वय्कलं असमिया
माध्यमं व्बकीगु छगू 'भर्नाकुलर मिडल स्कूल' चायेका
दिल । उलि जक मखु, वय्कलं नेपाःमिपिं जीवनय्
छकः तीर्थयात्राय् वने खन कि थःत धन्य तायेकीगु
थाय् बद्री-केदारनाथय् भिन्हय्कु हाकःगु व नीकु
व्या दुगु निगू धर्मशाला नं दयेका दिल ।

नेपाःमि मूलया छम्ह अमर भारतीय स्वतन्त्रता
सेनानी नित्यानन्द तिमसिनां भीमबहादुर श्रेष्ठया
जीवनी च्वयाः सन् १९४७ स 'दानवीर भीमबहादुर
श्रेष्ठ' नांयागु सफू हे पिकयादीगु दु । उगु सफू
सम्भवतः छम्ह नेवाःया उज्वःगु न्हापांगु जीवनी
सफू जुइमाः भ्नीगु नितिं, गुगु कि भारतीय विदेशी
स्वतन्त्रता सेनानी च्वःगु खः अले भारतय् हे छापे
तकं जूगु खः । उगु सफूतिइ तिमसिनां च्वयादीगु
दु- 'स्वयं सुशिक्षित मज्जसां भीमबहादुर श्रेष्ठया
दृष्टि तसकं व्यापक अले सम्बेदनशील जू । हिन्दू,
मुस्लिम, बङ्गाली, असमिया, गोर्खाली, बिहारी
सकसिगु उपकार याइम्ह वय्कः वास्तविक अर्थय्
मानवतावादी खः ।'

भारतीय असम जिल्लाअन्तर्गत बरङ्गावारी

अञ्चल, डिपुराबोरीया वासिन्दा अले प्रख्यात समाज
सुधारक कथं थःगु म्हसीका दयेकादीम्ह भीमबहादुर
श्रेष्ठया जीवनी च्वयेत स्थानीय मनूतयसं हे उल्ले
बहुमुखी प्रतिभाशाली साहित्यकार कथं म्हसीका
दयेकूम्ह च्वमि तिमसिनायात इनाप याःगु खँ थौसिवें

२० दं न्हयो दार्जिलिङ्गया लेखक एम. पी. राईजुं
'वीर जातिको अमर कहानी' नांगु सफूतिइ न्त्यथना
दीगु खः । उगु सफूया पिकाकः आजको सिक्किम
प्रकाशन, गान्तोक खः । उगु सफू पिहाँ वयेवं
भारतया केन्द्रीय राजनीतिइ तसकं हलचल जुल ।
नेपाली मूलया सांसदपिन्सं नेपाली मूलया स्वतन्त्रता
सेनानी (शहीद) दुर्गा मल्लया नं शालिक तयेत
जोडदार माग यासं आन्दोलन हे यात । (दुर्गा मल्ल
माफी फवनेगु मौका विइकं नं अङ्ग्रेजपाखें मृत्युदण्ड
स्वीकार याःम्ह सैनिक योद्धा खः) उमिगु मागयात
पूर्वकेत भारतीय सरकार बाध्य जुल । शहीद दुर्गा
मल्लं सल गयाः नांगा खुकुरी ल्हातं व्वयेकाः युद्ध
यानाच्वंगु स्वयेबले तुंख्यलय् च्वंगु राणातय् शालिक
थें च्वंगु उगु शालिक दिल्लीया हमिल्टनगञ्जय्
थौकन्हय् खंकेफु । उगु सफूयात भारतीय साहित्य

अकादमी सन् १९९७ स 'साहित्य अकादमी सिरपाः'
नं बिल । खस नेपाली भासं पिहाँ वःगु उगु सफूयात
लिपा भारतीय साहित्य अकादमी हे हिन्दी भासं
अनुवाद याकाः नं पिथन । उकियात छम्ह नेपाःमि
सञ्चारकर्मी प्रकाशप्रसाद उपाध्याय अनुवाद याःगु

खः । स्वतन्त्रता सेनानी तिमसिनां लिपा सन् १९५७
स वयाः हानं 'नेपालीको पुख्यौली' नांया मेगु छगू
सफू पिथंगु इन्टरनेटय् स्वयेबले लुइकेफइ ।

उल्लेया भारतीय साहित्यिक ख्यलय् कवि कथं
नं म्हसीका दयेकूम्ह नित्यानन्द तिमसिनां भीमबहादुर
श्रेष्ठया नेपाः त्वःता वनेमाःगु घटनायात कयाः
कविताया भासं थथे च्वयादीगु दु-

धाइ उमिसं आः देशय् हे गरिबं ल्हालिसे लः
जक त्वनेमाली,

मदु अन्न छुं, फुइधुंकेल शरीरय् हितकं ।
न्हिं छम्ह जक नं प्वाथय् लाःसां थःथाय्
वनी छाया थुकथं हाःनाः मदयेक कर्किया
देसय् ?' (अनुदित)

थुकथं हे भीमबहादुर श्रेष्ठया उदारता व
मानवीय विचाःयात कयाः कवि तिमसिनां थथे नं
च्वयादीगु दु-

संस्कृति धयागु थथे ....

पर्व, मेला, व जात्रादुने तःधंचीधं,
तःमिचीमि, थकालि क्वकालि, थजाः
क्वजाः, मिसामिजं व थःकतःया भेदभाव
मदु धयागु हे संस्कृति सकलें सकतां न्त्यंगु
दसि खः । आःवयाः संस्कृतियागु दार्शनिक
पक्ष बुलुया वन । भ्वासिपहः ल्येहें ल्येहें
बुल । दुपिं भ्वासि, मदुपिं प्यासि ।
संस्कृतियागु मूर्ति दुसुनाः कः जक
खनेदयाच्वन । संस्कृतिया नामय्
गैरसंस्कृति (भ्यालेण्टाइन दे, ई पाःया
जयन्ती) ब्वलना कयाच्वंगु छगू तःधंगु
हाथ्या खः ।

नेवाःत तन्त्रमन्त्रय् गुलि च्वन्त्याः
धयागु छगू सांस्कृतिक ज्या खः । मन्दः
किपाः, कलस स्वनेगु, बलिपीगु, मोहनी
सिन्हः फयेगु, कोखा कोखायेगु व सीम्ह
मुइकाः मनु ज्यानाः मिखाया थासय् हँय्
म्हृत्वी कौ तयाः नौ खुसी चुइकेगु व
दुगुचा मू हायेकाः सीकाःभू यानाः कलः
वायेगुया मसीकं नेवाः संस्कृतिया बांलाक
सीके फेमखु । तान्त्रिक शक्ति न्हंगु
न्त्याम्हसिनं कजय् यायेफुपिं प्रकृति दैवी
शक्तियात छगः कलसय् (लः थलय्

स्वथनाः) तयाः पाल्चाय् सालाः (मोहनी
फयेगु), मण्डलय् प्रतिष्ठापित यायेगु
शक्तिदुपिं नेवाःत गुबलें सीमखु । उपिं
पीथय् अजि, दुभानय् अजा, जुयाः थःथःगु
कूलयात रक्षा यानाच्वनी धयागु दर्शनया
लिधंसाय् धस्वानाच्वंगु संस्कृतियागु महत्व
भी मचाखाचातयत् ध्वाथुइका वीमफुगु
कारणं उपिं करपिसं चानाहःगु भुतुमालि
लायेथें करकिगु संस्कृति लायेत आकासय्
ल्हाः व्वयेकाच्वन । करकिया मिसा हयाः
मांयात लिथु तयेगु पायेछि मज्ज ।

नेवाः दर्शन (धर्म) छु धयागु मथुइकं
संस्कृतियात ताःईतक पाछाना
च्वनेफइमखु । इलय् हे वाःचायेके मफुत
कि खिउँ छ्यलिइ कुनाः हाकूम्ह भौचा
माले थें जुइ ।

चायेकं वा मचायेकं भ्नीगु
संस्कृतिया चःने गजू छुइथें पिनंवःगु न्हूगु
दर्शन धस्वानाच्वंगु वाः मचालकिं भी व
भ्नीगु धयागु छुं ल्यनीमखु । भी सु
खः ? थुकियागु लिसः मालेगु कृतः याये
लिबाल । थुकिया लिसः लुइवं नेवाः दर्शन
व संस्कृति यचुक खनेदइ ।

ज्ञानसिंहना

नेपाल संवत् १९३२ न्हूदं नापं स्वन्ति नखःया लसताय्
सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रगतिया कामना
यानाच्वना । नापं देशय् याकनं हे शान्ति ब्वलने
फयेमा धकाः कामना यानाच्वना ।

ज्ञानसिंहना
यै महानगर पालिका

नेपाःया पुलां क्पिा

दतात्रय दरवार स्क्वायर रूवप सन् १९६०

ज्ञाँया सिंनुना

नेपाल संवत् १९३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय सकल नेपाःमिपिनिगु भिं उसाँय व प्रगतिा कामना यानाचवना । नापं देशय याकनं हे शाब्ति ब्वलने फयेमा धकाः

कामना यानाचवना ।

प्रो. राजभाइ श्रेष्ठ

राज फेन्सी स्टोर

सरस्वति बजार, बज्जवाराही १

- पद्म श्रेष्ठ -

लःया हाहाकार श्रोत संरक्षणया अभाव

उपत्यकादुने च्वनाच्विपिं ३० निसं ५० लाख जनसङ्ख्याया नितिं २२ करोड लिटर लःयागु माग दु । तर खानेपानी बोर्डया कथं वर्षाय १७ करोड व चिकुलां १० करोड लिटर लः उपलब्ध जुइफुगु दुसां लःयागु बैकल्पिक व्यवस्थाकथं गाःहिति, तुं, पूखु इत्यादिया प्रदुषित लः त्वने ज्या जुयाच्वंगु दु ।

थुकिं बचेजुइत उपत्यका केन्द्रित जनसङ्ख्याया चापयात संघीय राज्य व्यवस्था पाखें थःथःगु थसय लिहांवनेगु वातावरण दयेकाः विकेन्द्रित यानाः यंकेमाः । अथे हे स्कुल क्याम्पस, अदालत, जागिरया अनेक अवसर उद्योग कारखाना फुकक उपत्यकादुने केन्द्रित जुयावंगु कारणं थज्याःगु अवस्था वःगु नेवाः आन्दोलनया नायः डा. महेशमान श्रेष्ठ धयादिल ।

यल कृष्ण देगःया छःपाला प्रकाशधर शर्माया कथं, 'फय, लः, निभाः व ईज्जत मिइमज्यू धइगु मान्यता दुगु नेपाःया राजधानी यँय लः लिटरं लनां मिइगु तक ई वःगु धाःगु तसकं दरिद्रतम ईवाहेक मेगु छु जुइ ?

त्वनेगु लः आपूर्ति अःपुकेत सरकारं छँ बालं वीन्ध्यः त्वनेगु लः, फय, निभाः व आवश्यक लँ लगायतया भौतिक पूर्वाधार दुगु जुइमाःगु प्रावधान तयेमाःगु जनताया सः थ्यावःगु दु ।

यदि थुज्वःगु व्यवस्था यायेया नितिं स्थानीय मनूत थःहे कृयाशील जुयाः स्वनिगः जःखः लःया मुहान लुइकाः लःया सदुपयोग यायेगु नापनापं सरकारयात ध्यायेगु ज्याय नं व्यापकता वइगु नं सुभाब दु ।

ताःई खानेपानी संस्थानय ज्या यानाः

अवकाश प्राप्त यायेधुंक्क फम्पिया राममान महर्जनं धयादी - आः नं उपलब्ध लःया मुहान संरक्षण, सदुपयोग फजुल खर्चय कस्से यायेगु खःसा लःया अभाव जुइमखु ।

वयकलं धयादिल - खानेपानी विकास बोर्डयात जनसहभागितामूलक ढंगं परिचालन, मुहानया संरक्षण अले लवः स्थानीययात हे वीगु व्यवस्था यायेमाः ।

स्वनिगः प्यखेरं गुंया मुहानत नागार्जुन, शिवपुरी, फर्पिडया हातिवन, गोदावरी, टोखाया भोर महाडकाल, मातातीर्थ, ईन्द्रदहः, इचंगु, भुइजःसि लगायत यक्वथासय लःया मुहानपाखें श्रोत सदुपयोग जुइमफयाः सितिकं वनाच्वंगु दु ।

शहरी खानेपानी व सरसफाइ अभियानया अभियन्ता प्रकाश अमात्यं धयादी- लःया मुहान संरक्षणया नापं वाति लः मुंकेगु अभियानय नं स्थानीय मनूत व नगरपालिका थःहे न्ह्यायेमाःगु दु । वाति लः छँय छँय डम, ट्याङ्गि, पूखु व तुथिइ नं मुंकेगु ज्या यायेफु । लः अभावया मू हुनिं समानुपातिक वितरण प्रणाली मदुगु खः । छगू अध्ययनं स्वनिगलय इनातःगु ३३ व्व लः थिके जुइक आधा इन्चया पाइपं वितरण जुयाच्वंगु दुसा १ व्व धनीपिसं ४-५ इन्चया पाइपं २४ घौ हे विनाः शुल्क यंकाच्वंगु दु ।

थुकथं लःया दलालीयात चीकाः समानुपातिक वितरण, मुहान मालेगु, लः

मदुगु छँय बालं तयेमदइगु कानून कार्यान्वयन, चुहावट नियन्त्रण व बैकल्पिक लःया श्रोत सदुपयोग यायेगु खःसा मेलमिच मदयेकं हे लःया आपूर्ति यायेफइगु स्थानीय मनूतय धापू दु ।

यलया आल्कोहिटिइ सनिल ६ ताःई निसं चिच्छ सितिवनीगु लः मुंकाः छँखापतिं स्वसः व न्ययगु लिटर लः इनाः निसः व न्ययखा छँयात गाइगु खँ धाःगु दु । परियोजनायात व्यापकता वीगु खःसा स्वनिगलय दुगु प्यसः स्वयां अप्वः ल्वहीहिति मध्ये चयन्यागु (८५) ल्वहीहितिपाखें आः नं उगुकथं हे लः वयाच्वंगु दु । हलिमय गुलिनं लःया श्रोत दु उगु लःसा ०.००३ व्व जक त्वनेत योग्य जू । तर नेपाःया च्वापुगुं, खुसि, पूखु, भूमिगत, वाति लः दक्व हे अर्थात ९० व्व स्वयां उप्पो त्वनेत योग्य लः माने यानातःगु दु । लःया नितिं नागरिक अभियानया कजि शाक्य सुरेनं धयादी- स्वीदँन्ध्यःनिसं प्रयासरत मेलमिचया लः स्वनिगलय दुहांवःसां खुदँ लिपा ५५ कोटि लिटर लःया माग दइ । तर मेलमिचं स्वनिगःयात वीगु लः धाःसा ४५ हजार लिटर जक खः ।

काईलाबाया श्रद्धाञ्जली सभाय प्रतिवद्धता

नेवाः सन्देश, यँ

एकीकृत नेकपा (माओवादी)या सल्लाहकार परिषद्दया मानार्थ नायः नापं पुलांभ वामपन्थी नेता देवेन्द्रलाल श्रेष्ठ (काईला बा) या १३ औं पूण्य तिथिया लसताय जूगु छगू ज्याभवलय माओवादीया नायः प्रचण्डं कम्युनिष्टतयगु साभा विचाः दयेकेगु पाखे स्वयां विचलन पाखे वनां च्वंगु धयादील । नापं वयकलं काईला बा निरन्तर क्रान्ति व संघर्षयात कुशल नेतृत्व विचाः कम्युनिष्ट आन्दोलनयात हे ऐतिहासिक मोडय थ्यंकूगु व वयकया अज्याःगु पलाःयात ज्वनां पार्टीयात न्ह्योने यंकेगु प्रतिवद्धता प्कादिल ।

माओवादीया नेवाः राज्य समिति ग्वसाःग्वःगु उगु श्रद्धाञ्जली सभाय वरिष्ठ न्वकू मोहन वैद्य, न्वकू नारायणकाजी श्रेष्ठ, मुख्ययाञ्जे रामबहादुर थापा, नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीया संस्थापक दुजः नर बहादुर कर्माचार्य लगायतया केन्द्रीयस्तरया नेता व कार्यकर्तातयसं व्वति काःगु खः ।

ज्याभवलय कम्युनिस्ट पार्टीया संस्थापक दुजः नरबहादुर कर्माचार्य काईला बाया सरल जीवन व कुशल नेतृत्व कम्युनिष्ट आन्दोलनयात थन तक थ्यंकूगु धयादिसं वयकलं क्यंगु लँपुइ न्ह्योने वनेमाःगु धयादिल ।

थसिइ मन्दः च्वज्या

नेवाः सन्देश/यँ

(थसि) नेपाल संवत् १९३२ न्हूदँ क्यनीगु लसताय लक्ष्मी पुजा खुन्हु मन्दः च्वज्या जुल । लःसा पासा पुचःया ग्वसालय जूगु थुगु ज्याभवः देवननी त्वालय जूगु खः । अथे हे म्हपुजाखुन्हु मोटर साइकल याली यासं न्हूदँ हनेगु ज्या जुल । थ्व खुन्हु लुभु, हरिसिद्धि, थैव, बदिखेल, चापागाउँ जुयाः थिमि शंखधर साखाः चुक तक वनेगु ज्या जूगु खः । अनं लिपा थसिया देवननीइ वयाः हे थुगु मोटर साइकल याली व्वचाःगु खः । थुगुज्याभवः भिंतुना ग्वसाखलः सिद्धिपुरपाखें याःगु खः ।

Hanuman Dhoka Durbar Square Conservation Programme welcomes distinguished Tourist to visit World renowned World Heritage Site Hanuman Dhoka Durbar Square Area.

"Once in a lifetime experience the living heritage of Kathmandu"

Kathmandu Metropolitan City
Hanuman Dhoka Durbar Square Conservation Programme, Site Office, Basantapur

'त्रिभय जुजु' इलय्या म्ये

- अगिब बनेपाली -

न्हयखँ

विशेषता म्हसीका खः । प्रवृत्ति उकिया विविधता, रूप । उकी दुगु विशेषता व प्रवृत्ति व वस्तुयात मेगुसिबें पाःगु दयेकी । अझ धाये मेगुसिबें बिस्कं महत्व दइ । त्रिभय जुजुया पालेया स्वपु म्येया विशेषतां हे व म्येया महत्व अप्वःगु खः । उकि ला, व इतिहास जुयाः दनेफुगु खः । विष्णु सिंहया व स्वम्ह कायपि श्रीनरसिंहदेव, श्री पुरन्द्रसिंहदेव, श्रीउद्धवसिंहदेवया राज्य कालय् च्वःगु थ्व म्ये थ्यासफु यलया वखुवहालय् लुयावःगु खः । थज्याःगु पुलांगु म्ये बयवय् यायेमाःगु खः तर जुइफयाच्वंगु मद्दु, दुर्भाग्य हे धायेमाल ।

जनजाति, आदिवासी, ल्यू लाःपिं वर्ग, सम्प्रदायया थज्याःगु लुखात चायेका यनेफत धाःसा जक भी साहित्यिक, सांस्कृतिक, कला व शिल्पय् गुलि सम्मन्त दु धकाः सीके फइ, मेपिन्त क्यनेफइ । पुर्खाया न्हयखँ कृबीफुगु थज्याःगु दस्तावेजत जनसमक्ष महयेगु सम्भवत थःगु न्हयखँ नालाः मकाःगु छाये मधायेगु ? थौयासँ प्यसः दँ न्हयः हे नेपालभाषाय् थुलि सशक्त कविता/ म्ये च्वयातःगु ला सारा नेपाःमिया चिति गर्वया विषय छाया म्दयेकेगु ? थज्याःगु सिर्जनां हे भीगु अतित, न्हयखँ, सामाजिक अवस्था, तत्कालिन परिवेश बांलाक कियातःगु दइ ।

'त्रिभय जुजु' सु खः ?

खपया जुजु यक्ष मल्ल (ने.सं. ५५९-६०२) ४३ वर्ष राज्य यायेधुंकाः ने.सं. ६०२ य् सीत । व सीधुंकाः वया तःधिमह काय् उत्तराधिकारी राय मल्ल उलि प्रतिभाशाली मजुया दाजकिजादथुइ किचल पिहाँवल । राय मल्ल (ने.सं. ६०२-६२१) खपया राजा जुल धाःसा चिधिकाःमह काय् रत्न मल्ल (ने.सं.६०२-६४०) येँय शासन यात । अथेहे यक्ष मल्लया म्थ्याय् धर्मवती यलय् (ललितपत्तन) राज्य न्ह्याकल । धर्मवती मिसा जूगुलिं यक्व शासनभार न्ह्याके मफुत । व धुंकाः अंशवण्डाय् मलाःपिं अरि मल्ल, पूर्ण मल्ल व राम मल्ल जानाः संयुक्त शासन न्ह्याकल । थथेयानाः व मल्ल

जुजुत कमजोर जुइधुंकाः यलया महासामन्तत (न्हयखलः कुतुम्ब) उंसिं सनाहल । मल्ल जुजुतय् शेषधुंकाः यलय् जय सिंह, कीर्ति सिंह, कुसुम सिंह जुजु विष्णु सिंह शासन यात धकाः इतिहासविद् लीलाभक्त मुनंकर्मी (वि.सं. २०४१; पृ.२१४) न्हयथनातःगु दु । विष्णु सिंहनाप खप व येँयया जुजुपिसं सन्धि, सम्भौता याःगुलिं व महासामन्ततय्त जुजुया कथं नालाकाल धकाः धायेछि । विष्णु सिंह सीधुंकाः यलय् वया स्वम्ह कायपि श्रीनरसिंह देव, श्री पुरन्द्रसिंह देव, श्री उद्धवसिंहदेव जानाः संयुक्त शासन यात ।

थुपिं स्वम्ह दाजुकिजायात तत्कालिन ईया 'त्रिभय जुजु' (लिपा अपभ्रंस जुयाः त्रिभय जुजु धाःगु) धायेगु यात । व जुजुपिं मल्ल वंशया मखया यलया न्हयखलः कुतुम्ब धाय् महासामन्तत खः, गुम्हेसिनं मल्ल जुजुपिं विस्थापित यानाः यलय् राज्य यायेत सफल जुल । पुरन्द्रसिंहया इलय् प्यम्ह नारां देगः, नेपाल संवत् ७१० कार्तिक शुक्ल द्वितीया खुन्हु नृसिंह पलिस्था याःगु शिलालेखय् खनेदु । पुरन्द्रसिंहया कालय् येँया जुजु शिवसिंह मल्ल आक्रमण यानाः नेपाल संवत् ७१७ स यलयात थःगु कब्जाय् काल । लिपा यलय् शिवसिंह मल्लया काय् हरिहर सिंह मल्ल यलय् जुजु जुल । 'त्रिभय जुजु' धायेबले महासामन्त विष्णु सिंहया स्वम्ह कायपि श्रीनरसिंहदेव, श्री पुरन्द्रसिंहदेव, श्री उद्धवसिंहदेवयात थुइकिगु तत्कालिन सम्बोधन खत, गुगु म्येय् वःगु दु ।

म्येया स्थिति

थ्व 'त्रिभय जुजु'या म्ये यलया वखुवहाः स्थित जोशी परिवारपाखें चुलावःगु खः । प्राध्यापक तुलसीलाल सिंहया कथं जोशी परिवारपाखें कया भाषाविद् छत्रवहादुर कायस्थं मुंकादीगु खः । अनलिपा उगु म्ये लोकह्वाःमह साहित्यकार प्रेमबहादुर कंसाकारं म्ये पिथनेया निरतिं मेम्ह साहित्यकार ठाकुरलाल मानन्धरयात वियादिल ।

भाषाविद् ठाकुरलाल मानन्धरं (ने.सं. १०९७, १७० : १-२) दकले न्हापां थुगु म्ये 'भी' पतिइ देवनागरि लिपिं पित हयादिल । लिपा व हे म्ये

समालोचक प्रा.डा.

कमलप्रकाश मल्लजुं (ने.सं. ११०५/ विक्रम संवत् २०४२; ल्याः ६७ व ६८) स थ्व म्ये पिथनादिल । लिपा वयकलं हे व त्रिभय जुजुया म्येयात त्रिभुवन विश्वविद्यालयया प्यंगुगु दँ उत्सवय् नेपाल साहित्य संघया ग्वसालय् सन् १९८५ स नेपालभाषा व अंग्रेजी भाषाय् पेपर न्हयव्वयादिल । सहप्रा. तुलसीलाल सिंहया कथं व म्येया सक्कल थौं कन्हे प्रा.डा. कमलप्रकाश मल्लजुयाके दु । त्रिभय जुजुया म्येत थौं कन्हे नेपालभाषा एम.ए. तगिमय् पुलांगु म्ये अन्तर्गत वनेगु पाठ कथं तयातःगु दु ।

थन 'त्रिभय जुजु' या पालय् च्वयातःगु थौंसिबें प्यसः दँ न्हयः हे च्वयातःगु म्येया विशेषता न्हयव्वयेगु कृतः यानागु जुल । थ्व म्ये थौं कथं थःगु किचः त्वतेत सफल जू । वहे थुगु म्येया विशेषता खः ।

लिखँ

मिहःया खँ थौंया न्हयखँ जुइ । न्हयखँ भीगु म्हसीका कवी । थःगु संस्कृति, हनेकने, धार्मिक आस्था, मूल्य व मान्यता स्थापित यानाच्वनि । चय् न्हयथनागु त्रिभय जुजुया स्वपु म्ये यच्चुकक, सीचुकक अले पिच्चुकक अवलेय्या राजनीतिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, साहित्यिक अले सामाजिक खँयात उलावीत सफल जूगु दु । म्येदुने कविं थःगु भाव दुयंक सरल स्पष्ट कथं अलंकार छ्यला, पञ्चतन्त्रया प्रसङ्ग हया, जीवनदर्शनया अभिव्यक्ति नं व्वयातःगु जुल । पाठकयात भक्तिरस, वीररसपान याकाः जनता व जुजुया सहभावनानापं राष्ट्रिय भावना थनेत नं सार्थक खनेदु ।

राजनैतिक, सामाजिक अले आन्तरिक कलहयात कयेच्याना थाय्थासय् भक्ति, जुजुया

(स्वपुगु म्ये)

राग ॥ ताल जति ॥

अमल सहस्रनाम, श्री बुगमलोकेश्वर, दिनपति सुमरपा रापरपन २ तिपुरन येसे हरो, छेदरपे कामना, खड्गसिद्धि छरपोरस्य प्रसन्न जुये ॥१॥
नेपारस आवन डहा सेया धाव मद्दु रे, स्वचा पेन्हुन क्वाठ (पो) र छाया २ तिभय थाकुरजुन, चोगाम क्वाठ पेन्हुन छास्यं आनन्दन वया ॥२॥
बरपनि बथानस संचातनस्यं येय थें कायन माचक योस्से चोनोयि २ कंदोर सेगुकोतो चातुचोड हरोयो, यंगर यंबुया प्रजा मनडेनोयो ॥३॥
निन्हुन ने गाम मागर होरोचो देश छायाडन लुर कास्यं हयका २ शवाजन (बाज) न थासे वया श्वयाव, ख(ड) (प) (देश)या रोक पिरच्यातोयो ॥४॥
पाशन केंड हस्ति छुन रापरपाथ्य, विपितिस राषलपा गथे मसेर २ बहुबुद्धि गरनथंया ग्याण याड दिरतो, पाल (स?) याय मछारोयो गति सर्जन ॥५॥
खस तगा तोरे चागान पतरके मफोल, थव सिरस भित्तुने महैया छाया २ दुर्जनया बचनन सर्गागति हेनने, छखेनस, खोवि थस्य जोय फवखे ॥६॥
संको, चंगु, भोत, पनति राज दाको मोयाव, कचा ल्हाया सिमाथ्यं चोनडासेन २ वर बुद्धि उपायन राज लिकासे बिया, थथिंयव उचेत दाको हनरपर ॥७॥
अति अहंकारन थम शुपर मदर्शे, पिथिन मब्यासे सहमान जोरतो २ राजहंस नेम्हसेन कापरे बोयकाथ्यं पररपिव महमान श्वहुने ॥८॥
तिपुरस पव यारे मखोनसासे यासे हर, थव रा तु खडन सडदिरतो २ येथ्यं थसने थोखाकन वने मफु रे, पापनतु जरपं मोय फुवखे ॥९॥
श्री नरसिंहदेव, श्री पुरन्द्रसिंहदेव, श्री उधवसिंहदेव त्रिभय स्वामि २ जगतसं आधार जयं जयं प्रतापे, आवया थें सतुर छेदरपेने ॥१०॥
श्री एन्द्र मदपस चतुर दिग हस्ति बोया पयन पोस्य दिप आरंकार तु एन्द्र विजय यात्रा जिपिनिस्यं श्वर वया, गुणिजनरोकस्यं हास मते रे ॥११॥
शुभ ॥ सम्बत ६९४ चोगाम क्वथ दडायो ॥०॥

गुनगान, ध्याचू, उपदेश अले वीरता न्हयव्वया नेपालभाषाया थुलि च्वय्यंगु म्ये ने.सं. ६९९ सालय् हे पिदने फूगु तःधंगु उपलब्धि तायेकेमा अलय् म्येया सार्थकता नं व हे खः ।

थौंसिबें ५०० दँ न्हयः हे नेपालभाषाय् थज्याःगु अद्वितीय म्ये/कविता चिनातयेधुंकागु वास्तविकता आः सुयातं सुचुके म्वाल । अझ थज्याःगु गुलि म्ये, कविता, प्याखं (नाटक, हुलाप्याखं), लोकसाहित्यत अतितया गर्भय् सुलाचन जुइ माले ल्यंदनि । अनेकता एकता जुयाः थौंतक कःघाना न्ह्यायानाच्वंगु दु नेपाः ।

बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक, बहुधार्मिक, बहुभौगोलिक नेपाःया बहुजातीय मनूतय्गु संगम थाय् जूगुलिं एशियाय् तनेधुंकागु भाषा, संस्कृति स्वनिगलय् म्वानाच्वंगु खँ विदेशीतय्सं कुलाः अनुसन्धान यानाच्वंगु दु । थज्याःगु विविध भाषा, व जातिया साहित्यिक, सांस्कृतिक व ऐतिहासिक महत्वया खँयात अझ महत्व बियाः मालेमिलेगु यानाः पिथनेत राज्यं तःव्यागु नुगः दयेके हे माः - थौंया संघीय राज्यया थ्व तःधंगु माग नं खः ।

गथु प्याखं न्ह्यात

नेवाः सन्देश, येँ

भिनिदय् छकः न्ह्याइगु पचली भैरावःया प्याखं विधिवत रूपं न्ह्याःगु दु । वंगु शुक्रवाः व सनिवाः निन्हुयंकं थुगु प्याखं न्ह्याःगु खः । येँया २१ वडाय् अवस्थित ज्याःबहालय् थुगु प्याखं ल्हइकूगु खः ।

भिनिदय् छकः न्ह्याइगु थुगु प्याखंया तयारी वंगु गथांमुगः चःन्हेंसिं जूगु खः । थुकुन्हिसिं चः जुयाः प्याखं ल्हइपिनित प्याखं स्यनेगु ज्या जूगु खः । वयालिपा वंगु चालं (टिका) खुन्हु मरुइ अवस्थित भुतिसलय् खड्ग सिद्धि लिपा थुगु प्याखं न्ह्याःगु खः । न्हापालिपा जूसा जुजुनाप पचली भैराववं खड्ग सिद्धि यायेमाःगु थुगु ज्याभवलय् थुगुसिद्धि धाःसा अथे मजुल । छुं ई न्हयःतक राष्ट्रपतिनाप खड्ग सिद्धि याइगु खँ पिदंगु खःसा वयां लिपा थकू जुजु जयराम मल्ल नाप याकेगु धकाः बयवय् जूगु खः । तर लिपा वयाः पचली भैराववं भुतिसलय् वयाः भूमि (जमीन) नाप खड्गसिद्धि याःगु खः । अथे हे एकादशि खुन्हु देय् चाःहुकेगु

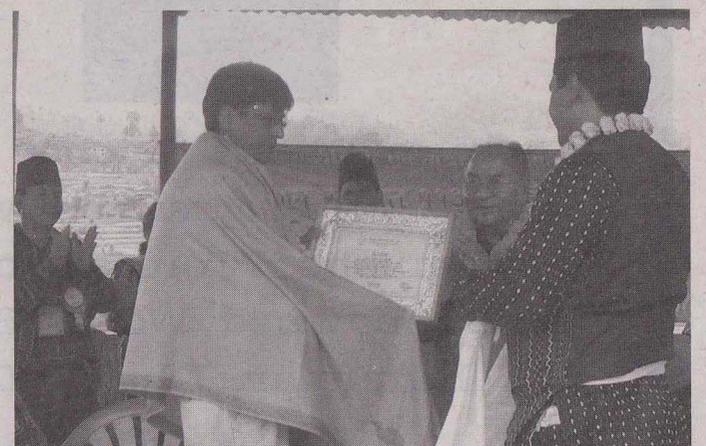
ज्या जूगु खः । थुगु गथु प्याखंया कजि पृथ्वीनारायण माली आकाभाकां मद्गुलिं यानाः थुगु प्याखं १३ न्हलिपा सरे जुलसा आः वयाः थुगु प्याखं दकलय् न्हापां थन ज्याःबहालय् न्ह्याकूगु खः । थनं लिपा थकू जुजुया थासय् व हनुमान ध्वाखा लायकुलिइ ल्हइकेगु ज्या धुंकाः विधिवत रूपं मेमेगु थासय् ल्हइके यंकी ।

थन ज्याःबहालय् शुक्रवाः बहनी द

ताःइलं निसिं १२ ताः ईतक थुगु चः प्याखं ल्हइकूगु ज्या जूगु खःसा कन्हुय् कुन्हु सुथय् १० ताः इलय् चः प्याखं ल्हइकेगु ज्या जुल । थ्व भवलय् गणेशः, म्हासुखाः चः (रुद्रायणी) या याकः प्याखं ल्हइकूगु खः । न्हिनय् पचली भैरावः पाखें पञ्चवली पुजा यायेगु ज्या जुल ।

अथे हे बहनी थुगु हे थासय् श्वेत भैरव नं पिकाःगु खः ।

न्हदंया लसताय् हना ज्याइवः

नेवाः सन्देश

टिस्टुङ्ग, रामजी वलामी

नेपाल संवत् ११३२ या लसताय् टिस्टुङ्ग बज्रबाराही नेवाः पुचलं बज्रबाराही गा.वि.स. या डाक्टर, शिक्षक, वकिल, पत्रकारलगायत थौथी क्षेत्रया सुइखुम्ह ब्यक्तित्वपिन्त हंगु दु ।

नेवाः देय् दबुया संरक्षक लक्ष्मण राजवशीया मूपाहांसुइ जूगु उगु ज्याभवलय् आपालं वतातय्सं नेपाल सम्बत नेवाःतय्गु जक सम्बत् मजुसिं सकल नेपाःमिपिनिगु हे मंका सम्बत् जूगुलिं उकिया महत्व अप्वःया वंगुलिइ वः बियादिल । टिस्टुङ्ग बज्रबाराही नेवाः पुचःया नायः विनोद महर्जनया सभापतित्वय् जूगु उगु ज्याभवः राजन महर्जन न्ह्याकादिगु खः ।

दबू प्याखंया तनावंगु परम्परा

— विजयरत्न असंबरे

स्वीदं स्वीन्यादं न्ह्यःतक दबू प्याखं धइगु नेवाःतयगु म्हसीकाकथं धस्वानाच्वंगु खः। यँया पुन्हीया जःखः थज्यागु दबू प्याखं स्वयेदइगु खः। त्वाःत्वाल्यु खः ग्वयाः दबू दयेकी। अले वहे दबुली थीथी कथंया नेवाः प्याखं क्यनी। थ्वहे दबू प्याखंया छगू रूप कथं खस भाषाया सतक नाटक न्ह्यानाच्वंगु दु। तर नेपालभाषाय् थ्व परम्परा न्ह्याःवने धुकल धाःसां छुं पाइमखु। जबकि खस नेपाली भाषाय् नाट्य परम्पराया विकास धइगु हे वि.सं. १८२५ य् पृथ्वीनारायण शाहं नेपाःया एकीकरण यायेधुंकाःतिनि सुरु जूगु खः। पृथ्वीनारायण शाहं मल्ल कालया परम्परा म्वाका तयेत अबायति भारतं उस्ताद अलि खाँ व करीम सेन थें ज्याःपिन्त नेपाः हयाः दबुली थनेहःगु खः। इमिसं हे नेपाली भाषं नाटक क्यंगु धइगु न्यनेदु। तर वास्तव्य आधुनिक नेपाली खस भाषया नाट्य परम्परा रणवहादुर शाहया पाल्यु जक सुरु जूगु खनेदु।

थ्व वि.सं.१८५५ या खं खः। अबायती “हास्य कदम्ब नांयागु संस्कृत नाटकयात पण्डित शक्ति बल्लभं नेपाली भाषं हीकूगु खः। अथे हे तुं वि.सं.१८९० स ‘मुद्रा राक्षस’ यात भवानी दत्तं भाय् हीकूगु खः। थुकथं खस भाषाय् लिपा वयाः तिनि थ्व परम्परा सुरु जूगु खनेदुसा नेपालभाषाय् अरी मल्लया पाल्यु हे दबू प्याखं क्यनेगु ज्या जूगु खनेदु। खय्त ला न्हापा लिच्छवी काल व मल्ल काल्यु प्याखं क्यनेव व प्याखं हुइकेत त्वाःत्वाल्यु जक मखसे लाय्कली नं दबूत दयेकीगु खः। अज्याःगु गुलिखय् दबू आःतक नं दनि। लिच्छवी कालिन शिलापत्र

अध्ययन याःपिनिगु धापूकथं नेपाःया दकलय् न्हापांगु दबू प्याखं धइगु ‘पोण्डि मण्डपिका’ व ‘प्रेक्षण मण्डपिका’ खः। थ्व निगुलिं प्याखं लिच्छवि जुजु जयदेव कालयागु खः।

अरी मल्लया शासनकाल धइगु वि.सं. १२६७-१२७३ खः। अबायती बुंगद्यःया जात्राय् ‘महिरावण वद्योपाख्यान’ नांयागु पाखें दबुली क्यंगु खनेदु। उबले विशेष यानाः संस्कृत भाषाया नाटक क्यनेगु चलन खः। लिपा वनाः मैथिली व नेवाः भाय् जक मखसे बंगाली भाषंतक प्याखं क्यंगु खं अध्ययनं क्यं। मल्लकाल्यु ला गुलिखे मल्ल जुजुतसें नेवाः भाय् व संस्कृत भाषं नाटक च्वया थकूगु जक मखसे जुजुपिं स्वयं नं प्याखनय् म्हितेगु याः धइगु सीदु। जुजु प्रताप मल्ल ‘हरिसिद्धी नृत्य नाटक’ स्वयाच्वंगु थसय् हे आकाभाकां मदुगु खः धकाः धाइ। मल्ल कालया आपालं जुजुतसें दबू प्याखंयात तःधंगु महत्व वियातःगु खः धइगु खँया दसुकथं उबलेया अभिलेख आःतक नं छुं छुं पुरातत्व विभागय् सुरक्षित तयातःगु दनि। यलया कात्ति प्याखनय् क्यनीगु ‘यल बाधः’ व किपुली छगू जात्राय् क्यनिगु ‘लालहिरा’ नं दबू प्याखंया ज्वःमदुगु दसु खः।

चीनयाम्ह अबायतिया तुरिष्ट ह्वेन सांग भाजुं नं नेपाःया दबू प्याखं परम्परायात थःगु यात्रा विवरणय् च्वयातःगु दु। चांगु नारायण द्यःयाथाय् च्वंगु शिलालेख, समुन्द्र गुप्तया स्तम्भ लेख अले लिच्छवी व मल्ल कालिन अभिलेखं नेपाःया दबू प्याखनय् गुलि न्ह्यःने थ्यनेधुंकूगु खः धइगु स्पष्ट च्वयातःगु दु। यलया च्यासलय् किपालुया

माध्यमं क्यनीगु भ्यालिंचा प्याखं ला वास्तव्य संकिपाया न्हापांगु प्रारम्भिक रूप धकाः हे धायेबहः जू। मल्ल कालिनसें न्ह्याना वयाच्वंगु उगु भ्यालिंचा प्याखं आःतक नं यँयाःबले क्यना वयाच्वंगु दनि।

मल्ल कालिन इतिहासधुंकाः स्वीदं पीदं न्ह्यःया नेवाः दबू प्याखंया चर्चा यायेबले उबले नं दबू प्याखं तसकं लोकं ह्वाइगु खनेदु। उबले बेखाचिया प्याखं धालकि स्वःमवइपिं म्हो जक दइ। त्वाःत्वाल्यु यँयाबले चान्हय् क्यनीगु थज्यागु दबू प्याखनय् मिजंत हे मिसा पात्रया रूपय् अभिनय् याइगु खः। थथे मिसा जुयाः म्हितूह छम्ह मास्टर रत्नदास प्रकाश नं खः। वयकलं मिसाया रूप कयाः अभिनय याइबले व रूपय् भुमिं वनिपिं हे ग्वाः ग्वाः दइगु धकाः धाइ। अज्यागु छुं छुं दबू थ्व च्वमिं नं मचाबले स्वयेनं। आः अज्याःगु दबू प्याखंया दक्व नां लुमं मजू। तर फ्वगिया सर्वे, राजकुमारी थम्हं म्हुयागु गाः थें ज्याःगु छगू निगू नां धाःसा आःतक लुमं। थुकथं स्वीदं पीदं न्ह्यःतक हे जीवन्त दनिगु दबू प्याखं थौं अन वं थन वं मदयेक तनावने धुकल। दबू प्याखं जक मखु दबुली प्याखं क्यनेगु परम्परातकं इतिहास जुइन थें च्वनेधुकल। न्हापा निमन्त्रणा, विहाँचुली, विश्वन्तरनिसें आपालं प्याखं नाचघर, सभागृह थें ज्याथाय् क्यंगु दु।

दय्दसं सँभ्याः साहित्य पालापाखें छ्धाः प्याखं धें धें बल्लाः जुइगु यानाच्वंगु नं तःदं न्ह्यःया खं मखुनि। निदं प्यदं न्ह्यःया खं खः। किपालुम्ह लिनाच्वम्ह मनु, किसि न्याइम्ह मदनमानयात आःतक नं ख्यालिजुजु मदनकृष्ण श्रेष्ठ हरिवंश आचार्यया ज्वमदुगु प्याखंकथं कायेगु यानातःगु दनि। तर आः वयाः दबू प्याखं नं मन्त धाःसां जिल। दबुली नं प्याखं मदु धाःसां मपायेधुकल। खय्त ला ख्यालीगुलुया ग्वसालय् दय्दसं दबू प्याखं शैलीया हाँस्य व्यङ्ग्य न्ह्यःव्वया वयाच्वंगु दु। आः अलःमा नं सिमा धायेगु खःसा ख्यालिगुलुया थ्वहे ज्याभःयात दबू प्याखंया ल्यं दनिगु चिं धकाः चित्त बुभे च्वनेमाला च्वंगु दु।

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना।

टोखा भगवती

बचत तथा ऋण सहकारी संस्था.लि.
टोखा, यँ

फोन नं. ९७२१४५६२३५, E-mail : tokhabhagwati@yahoo.com

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना।

श्री इन्द्रायणी मिनी मार्ट

श्रीन ल्याण्ड सिद्धि विनायक चोक, धापासी

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना।

टोखा छहरे बस ब्यवसाय संघ

टोखा, यँ

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना। नापं देशय् याकनं हे शान्ति बवलने फयेमा धकाः कामना यानाचवना।

सचिव तथा सर्वदलीय संयन्त्र
बज्रबाराही गाविस
सरस्वती बजाः, बज्रबाराही

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना। नापं देशय् याकनं हे शान्ति बवलने फयेमा धकाः कामना यानाचवना।

पो. मनोरथ बलामी
बलामी किराना स्टोर
पापुङ्ग २

ज्ञान्दमा सिंघना

नेपाल संवत् ११३२ न्हूदँ नापं स्वन्ति नखःया लसताय् सकल नेपाःमिनिगु भिं उसाँय व प्रजातिया कामना यानाचवना। नापं देशय् याकनं हे शान्ति बवलने फयेमा धकाः कामना यानाचवना।

टिष्टुङ्ग बज्रबाराही ऋण तथा सहकारी संस्था
कलंकी, काठमाण्डौ

मिथ्याया मिथ्याः

इतिहासय् भवत

- ज्ञानकाजी मानन्धर

पूर्वय् रक्त चन्दनवन, धकाः चण्डेश्वरी जङ्गल, उत्तरय् चांगु जङ्गल व दक्षिणय् कोगु जङ्गलया पृष्ठभूमी येंया २६ कि.मि. पूर्व समुद्री सतहं ४,८०० फिट च्वयेलाःगु छगू बचाधंगु व न्ह्याइपुगु स्विनगलय् लाःगु पुलांगु नगर भवत (वनेपा) छगू महत्वपूर्ण ऐतिहासिक व धार्मिक क्षेत्र खः।

पूर्वय् चण्डेश्वरी खुसि व पश्चिमं दक्षिण जुयाः न्ह्याइगु पुण्यमाता खुसि अले पहाड पर्वत घेरे यानातःगु व करिव ५.३१ वर्ग कि.मि. परिधिइ थ्व शहरयात 'विनयापुरी' धकाः पुलां पुलांगु ताडपत्रय् न्हयथनातःगु दु। 'विनयापुरी' नांया अर्थ मेमेगु नं जुइ, तर थन अर्थया प्रसङ्गय् छगू तर्क न्हयथनेत्यना, गगु तर्क तथ्यया सतिका थ्यं। 'विनया' या अर्थ 'विनायक' (गणेश) खः व 'पुरी'या अर्थ शहर खः। अतः पुलांगु भवतयात च्याम्ह गणेशःतयसं घेरे यानाः दयेकगुलिं थ्व शहरया नामाकरण 'विनयापुरी' धकाः याःगु

जुइमाः। ने.सं. ४८५ सालय् भवतया जुजु जयार्जुनया पालय् भवतया सायमितयगु 'सीगुधि' या विषयलय् च्वयातःगु ताडपत्रय् नं भवतयात 'विनयापुरी' धकाः न्हयथनातःगु खः।

अबलय् अष्टमातृका, अष्टभैरव, अष्टमशान अथवा अष्ट दिक्पालतयसं चाहिकाः दे दयेकेगु याइगु खः। उगु हे कथं विघ्न बाधा चीकेगु उद्देश्यं च्यागु दिशाय् च्याम्ह गणेशः पलिस्था यानाः थ्व शहरया निर्माण याःगु खः। नापं च्यागु सतः, च्यागु पुखू व च्यागु लुखां चाःहीकाः याःगु थ्व शहरयात वणिपुर, बनेपुर, बनेकापुर, ब्यनेपे, बनिपुय्य नं धाइगु याइगु खः। प्राचिन इलिनिसं भवत (तिब्बत) नाप थ्वया बांलाःगु बल्लाःगु व्यापारिक स्वापू दुगुलिं थुकियात भवत वा भोदे धाइगु जुइमाः। खय्त ला काभ्रे जिल्लाय् ततःधंगु शहरत (गथेकि सांगा, नाला, धुलिखेल, चौकोट, श्रीखण्डपुर व पनौति) या दथुय अवस्थित थ्व भवत यें स्विनिगः निसं पिने

पूर्वी भेगया व्यापारिक केन्द्र खः। नेवाः भासं 'वने' शब्द व्यापार धयागु थुइकेगु व 'पां' दे अथवा बस्ती धयागु बोध याकी। उकिं न्हयगू मूल सतकया दथुइ अवस्थित थ्व शहर पुखीनिसं हे व्यापार यानावःम्ह व्यापारिया थाय खः।

किरांतकालनिसं वस्तीया रूपय् विकसित जुयावःगु थ्व क्षेत्र उत्तर पश्चिम कालनिसं हे राजनीतिक, आर्थिक, शैक्षिक आदि क्षेत्रय् नं विकसित जुयावःगु खनेदु। संवत् ५२० या शिवदेव अंशुवर्माया अभिलेखय् स्थानीय पाञ्चालीयात हे स्वशासनया फुक्क अधिकार लःहाना ब्यूगु खं व संवत् ५१५ या भवतया शिवदेव अंशुवर्माया अभिलेख व सांगाया अंशुवर्माया संवत् ३२ या अभिलेखपाखे जनताया दुःख थुइकाः कर मिनाहा यानाः जुजुपिसं भवतयात व्यापार क्षेत्रया रूपय् विकास यायेगु नीति नालाकाःगु खनेदु।

'गोपाल राजवंशावली'इ न्हयथनातःकथं मध्यकालिन नेपालय् भवत क्षेत्र राजनीतिइ तःधंगु भूमिका म्हितगु जक मखु भवतया जनताया नेतृत्वय् देया राजनीतिइ उथलपुथल हे जूवंगु नं खनेदु।

इतिहास प्रवर्द्धनपिनिगु भूमिकाः नेपाः राजनीतिक घटनाक्रमय् प्रभावकारी भूमिका म्हितगुली भवत रामवर्द्धन परिवार तसकं महत्वपूर्ण जू। उगु इलय् शिलालेख, वंशावली, स्वर्णपत्र आदिइ जयसिंहरामवर्द्धन जक मखु, वया

हे पुस्ता रामवर्द्धनपिनिगु हे तःधंगु गुणगान खनेदु। 'गोपाल राजवंशावली' सं नं थ्व रामवर्द्धनपिनिगु चर्चा यक्व थासय् खनेदु। जयसिंहरामवर्द्धनया बाज्या ज्योतिराम महामन्त्री खः। उगु इलय् राजदेव (जुजु ?) नाप मिलय् जुयाः भवत नं त्याकूगु खं 'गोपाल वंशावली' इ न्हयथनातःगु दु। ज्योतिरामया काय् अनेकराम नं महामन्त्री खः।

देवलदेवी व अनेकराम थःथवय् मिलय् जुयाः मणिगल, किपू, बलम्बु आदि कब्जा याःगु खः। अबलय् भारद्वाजतयसं इलय् ब्यलय् विद्रोह याःबलय् अनेकराम तःक्वः हतियार ल्हवनाः विद्रोह दमन यानाः जुजुयात ग्वाहालि याःगुलिं दरवारय् रामवर्द्धन परिवारया शक्ति अप्चःगु खः। थुकिं यानाः मर्चानिसं राजकुमार जयार्जुनदेव व अनेकरामया काय् जयसिंहरामया दथुइ बांलाःगु स्वापू दुगु खः।

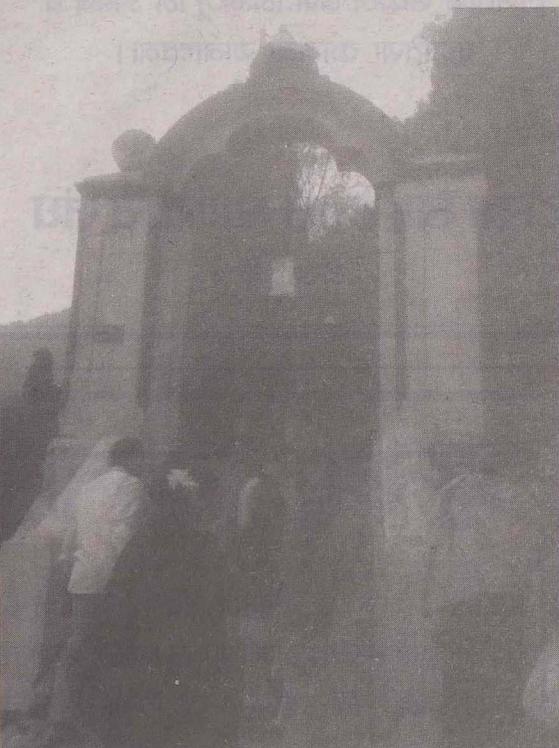
अनेकराम भवत याम्ह खः। वयागु मृत्यु वि.सं. १४१३ सं जूगु खः। अबले पूर्वीइ भेगय् शासन यायेगु केन्द्र स्थल (लायकू) भवत खः। अनेकरामया काय् जयसिंहरामया जन्म नं भवतय् हे जूगु खः। लिपा जयसिंहराम नं महामन्त्री जुल। तर वि.सं. १४२९ सं पलिस्थायाःगु इतुबहाया शिलालेखय् 'जयसिंहराम वर्द्धनसे प्रतिपालित .....' धकाः न्हयथना तःगुलिं शासनभार नं वइगु हे ल्हातय् खः धयागु

खं स्पष्ट दु। 'पूर्णिमा' (अंक ७) सं धनवज्र वज्राचार्य च्वयादीगु 'शक्तिशाली भारदार रामवर्द्धनपिं' धयागु लेखय् न्हयथनातःकथं थुपिं रामवर्द्धनपिनिगु बहःचाहाकःगु वंशावली थथे दु - (जयराम - ज्योतिराम - अनेकराम - गोधनलक्ष्मी - जयसिंहराम - मदनराम - जैन्तलक्ष्मी - शक्ति सिंहराम)

वि.सं. १४११ सं जयस्थिति मल्लयात ख्वपय् दुतकाल। छुं ई लिपा राजकुमारी राजल्लदेवी नाप वइगु इहिपा जुल। थ्वया लिपा जयस्थिति मल्लयात नेपाःया जुजु धकाः घोषणा यात। थथे पिने वःम्ह मनुयात जिमिसं जुजु मानय् याइ मखु, जयार्जुनदेव हे जुजु जुइमाः धकाः पूर्वी क्षेत्रया फुक्क जनताया नेतृत्व यानाः जयसिंहरामं घोर विरोध यात, तःदं ल्वापु यानाच्वन। अबले हे जयार्जुनदेवया मृत्यु जुल व जयस्थिति मल्लं नं जयसिंहरामयात ल्हातय् मकाःसे शासन बांलाक चलय् याये मफइगु खना, वइत तःधंगु पद बियाः देया शासन व्यवस्था चलय् यायेत स्वल। थः जुजुया स्वर्गारोहण जूगुलिं जयसिंहरामं नं जयस्थिति मल्लयात ग्वाहालि यायेगु बचन ब्यूगु खः। भवत अन्तर्गत पलाञ्चोकया जुजु जयसिंहराम वर्द्धनया भिन्वा शक्तिसिंहरामवर्द्धनयात चीनया सम्राट ताइमिडं ने.सं. ५३५ सालय् 'महाराजा' तायेकाः प्रमाणपत्र छ्वयाहाय्याब्यूगु खः।

जयसिंहराम राजनीतिज्ञ, कूटनीतिक व धर्मय् आस्था तइम्ह महान् व्यक्ति खः। ने.सं. ५२९ या पनौति इन्द्रेश्वर महादेवया देगः दुनेया स्वर्णपत्रय् जयसिंहराम इन्द्रेश्वर महादेवया हातादुने तुलनारायण स्थापना यानाः अनेक धर्मकर्म याःगु खः। उगु स्वर्ण पत्रय् जयसिंहरामया व्यक्तित्वया बखान यानातःगु दु।

कार्तिक पुन्हीनिसं न्ह्याःगु चोभाःया मेला

चोभाःया मेला थौकन्हे मर्चानिसं बुराबुरीतकं तसकं न्यानावनाचंगु छगू मेला खः। कार्तिक पुन्हीनिसं न्ह्यागु थूगु मेलाय् वनेवं स्वस्थ, स्फूर्त जुइगु धइगु धाःपू दु। स्विनिगःया तसकं बांलागु किपाः स्वयेगु खःसां चोभाः गुँचकां स्वयेफू। झःया दर्शन व बांलागु किपाःया आनन्द थुकिंया मेगु छगू उपलब्धी नं खः।

प्यम्हः करुणामयया छम्ह करुणामय धकाः नालातःम्ह चोभाः झःयात लोकेश्वर

आर्यावलोकितेश्वर नं धायेगु याः। बौद्धमार्गितयसं भगवान बुद्ध व हिन्दुतयसं शिव शक्तिया कथं पुज्याना वयाचंगु चोभाः धार्मिक सहिष्णुताया परिचायक नं खः। शिव व बुद्धया निगू नं रूप थुकिं मदु। थुकिं नं चोभाःया थःगु हे कथंया मौलिकता दु। देगः न्यंकया अंगलय् थलभारा तानातःगु खनेदइ। थ्व थलभारा तायेगु यातधाःसा सिद्धुंका थ्वहे भारा स्वर्गय् छ्यली दइगु धइगु धाःपू दु।

दच्छि यंकलं आपालं मनूत थ्यंसां तविं कार्तिकय् जुइगु मेलाया विशेष महत्व दु। कार्तिक लच्छि यंकं निभाः त्वये न्हयःया फसय् चोभाः थ्यन धाःसा कृष्णरोगी थेंज्यापिं नापं लाइगु धइगु धाःपू दु। थुकिंया पुष्टी वंगु २५ दँ (निन्यादँ) न्हयः लाजिम्पातय् च्वम्ह छम्ह भिदँतक सुथय् न्हापं थन थ्यंकेगु व झः चाहिला वनेगु यायाः वनेवं भिदँ लिपा पूर्ण स्वस्थ जुयाः वंगु धइगु नं धाःपू दु। थज्याःगु जनविश्वासया कारण यें, यल, ख्वपः, भोतः, नुवाकोट निसं थनया मेलाय् ब्वतिकावःगु खनेदु। जनमानसय् रोगं मुक्त जुइगु धइगु धाःपू या हे कारण थुकिंयात रोगनाशक झः धका नं नालातःगु खनेदु।

सुथया ई आपालं मनूत अल्छी जुइगु वहे

सरिता महर्जन

अल्छीपनयात स्फूर्त यायेगु नितिं पुर्खां दयेकातःगु छगू नियम हे खलाः धइगु कथं कायेफुगु चोभाःया मेलाय् आपालं मनूत मेला जुतले लच्छि यंकं ब्वति काःगु नं खनेदु। खःला थौकन्हे कार्तिकया लच्छिया मेला जक मखु दच्छि यंकं मनूत मर्निडवाक वइगु नं अप्चःया वनेधुकल। स्विनिगःया ध्याकुंचाय् लानाः नं थनया स्वच्छ लकसया कारण आपालं मनूत थन थ्यनीगु खनेदु। अथे जुयानं थूगु मेलाःया विशेषता तःजिगु व्यागलं कथंया दु।

अथे ला बल्बुया जात्रा जूगु वन्हीनिसं थन म्याये अप्सं च्वनिगु नं याइ। कार्तिकया मेला

सिधेइगु न्यान्हु न्हयःनिसं च्वनिगु थुगु अप्सनय् निर्जला अप्सं च्वनि। थथे अप्सं च्वनिपिस लः जक त्वनेज्यू। थथे अप्सं च्वनेगु इलय् छेंच्विपिं सुना नं सिइके मज्यू धइगु धाःपू दु। नापं थथे न्यान्हुतक अप्सच्वना सिधेइगु इलय् छेंच्विपिस हे काःवयेमाः। छुं जुया छें च्विपिस काः मवलधाःसा न्ह्याम्हं वयाः यसां तविं वयागु छें वनेमाः धइगु धाःपू दु। थथे लच्छितक जूगु अप्सं हलमल पुन्ही खुन्हु चच्छी जाग्राम च्वना क्वचायेकीगु याइ। नापं कन्हे खुन्हु तापाकिनिसं भव्य जोरयानां थन वया भव्य नइगु चलन दु।